

26.8.2025

Styrelsen

Sammanträdestid: 26.8.2025 kl. 12:00 - 14.45

Sammanträdesplats: Blå salongen

Medlemmar Sara Kemetter, ordförande
Robert Mansén, vice ordförande
Sandra Listherby, ledamot
Birger Forsberg, ledamot
Edvard Johansson, ledamot
Erika Boman, ledamot

Övriga deltagare

Jun Nagamori, chefsöverläkare
Sandra Rasmussen, verksamhetsstrateg
Ulrika Österlund, ekonomichef
Terese Åsgård, avtals- och lönespecialist
Pia Hollsten-Friman, ledande vårdchef
Arsim Zekaj, minister, via Teams § 61-64
Otto Ilmonen, avdelningschef

Föredragande

Jeanette Pajunen, hälso- och sjukvårdsdirektör

Ärenden som behandlats

§ 61-66

Undertecknande av protokollet

Sara Kemetter
Ordförande

Solveig Gestberg

26.8.2025

Styrelsen

Protokollförare

Jeanette Pajunen, hälso- och sjukvårdsdirektör
Föredragande

Protokolljustering

Mariehamn den 26.8.2025

Protokollet finns till påseende

Protokollet finns till påseende på www.ahs.ax från den 27.8.2025

26.8.2025

Styrelsen

Sammanträdestid 26.8.2025 kl. 12:00

Sammanträdesplats Blå salongen

§ 61 Sammanträdetts konstituerande	1
§ 62 Yttrande över förslag till landskapslag om ersättning till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar	2
- Lagförslag om ersättning för rättegångskostnader	5
§ 63 Resultatuppföljning, prognos och uppföljning av verksamhetsmål per 30.06.2025	22
- Resultatrapport 01.01-30.06.2025	25
- Uppföljning verksamhetsmål 30.06.2025	29
§ 64 Budgetförslag 2026	73
- Kompletterande material budget 2026	82
§ 65 Delgivningar	93
§ 66 Övriga ärenden	94

26.8.2025

Styrelsen

§ 61

Sammanträdets konstituerande

Offentligt

Konstaterades att sammanträdet är lagligen sammankallat och beslutfört.

Protokolljustering

Till protokolljusterare utsågs Sandra Listherby.

Föredragningslistan

Föredragningslistan godkändes med följande tillägg:

§ 66 Övriga ärenden

- Överläggning med landskapsregeringen 27.8.2025

- Lågtröskelmottagningen

26.8.2025

Styrelsen

AHS/462/2025

§ 62 Yttrande över förslag till landskapslag om ersättning till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar

Offentligt

Beredare Avtals- och lönespecialist Terese Åsgård

Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunens förslag

ÅHS styrelse avger nedanstående som yttrande över landskapsregeringens förslag till landskapslag om ersättning till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar.

Beslut Enligt förslag.

Bilagor Lagförslag om ersättning för rättegångskostnader

Beslutshistorik

Ledningsgruppen 21.8.2025 § 104

Beredare Avtals- och lönespecialist Terese Åsgård

Landskapsregeringen föreslår att lagtinget ska anta en landskapslag om ersättning till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar. Ålands hälso- och sjukvård har möjlighet att senast 30.8.2025 avge yttrande över lagförslaget.

Enligt lagförslaget ska en tjänsteinnehavare i efterhand på ansökan kunna beviljas ersättning för rättegångskostnader eller juridiska kostnader som föranletts inom ramen för tjänsteutövningen i vissa i lagen angivna fall. Handläggningen föreslås skötas vid landskapsregeringens allmänna förvaltning och kostnaderna utgå från landskapsförvaltningens centrala medel. Vid beviljandet av vissa kostnader görs en skälighets- och behovsprövning.

I riket finns motsvarande lagstiftning både för statlig och kommunal verksamhet. Rikets lagstiftning omfattar både tjänsteinnehavare och arbetstagare. Landskapsregeringens lagförslag omfattar endast tjänsteinnehavare men till övriga delar motsvarar lagförslaget i det stora hela rikets lag om ersättning av statsmedel till statsanställda för kostnader för vissa rättegångar (FFS 269/1974).

26.8.2025

Styrelsen

AHS/462/2025

Hittills har det saknats lagstiftning gällande landskapsanställdas rätt till ersättning för rättegångskostnader och juridisk hjälp. Därför har vissa myndigheter, bland annat ÅHS, antagit egna riktlinjer för juridisk hjälp. Med stöd av dessa riktlinjer ersätts anställda vid ÅHS på liknande sätt som anställda inom statlig eller kommunal verksamhet i riket. Beslut om ersättning fattas av hälso- och sjukvårdsdirektören på ansökan. Det handlar om i genomsnitt cirka ett ärende per år. Vanligtvis har beslut om rätten till ersättning för juridisk hjälp fattats på förhand och erlagts i nära anknytning till att kostnaden uppstått. Enligt lagförslaget kommer ersättningen att betalas i efterhand på basen av en ansökan som den anställda riktar till landskapsregeringen. Sannolikt kommer personalen vid ÅHS uppleva detta som en försämring.

Lagförslaget omfattar endast tjänsteinnehavare på grund av att Åland saknar lagstiftningsbehörighet gällande arbetstagare. Vid ÅHS är hela personalen för närvarande anställda i tjänsteförhållande. Inledningsvis kommer lagen att tillämpas på alla anställningar vid ÅHS. Enligt landskapsregeringens förslag till ny lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare, som ligger för behandling vid lagtinget, ska anställningsförhållandena inom landskapsförvaltningen renodlas. Endast uppgifter som innebär utövande av offentlig makt ska framöver skötas inom ramen för ett tjänsteförhållande. Övriga uppgifter sköts inom ramen för arbetsavtalsförhållanden. Trots att ÅHS är Ålands största myndighet utövas offentlig makt endast i liten utsträckning. Myndighetens verksamhet är huvudsakligen av operativ karaktär. Offentlig makt utövas inte vid sedvanlig vård och behandling av patienter. ÅHS bedömning är att inom något år från det att lagen om landskapets tjänsteinnehavare trätt i kraft kommer större delen av personalen vid ÅHS att vara anställda i arbetsavtalsförhållande i stället för i tjänsteförhållande. Det betyder också den nya lagen om ersättning till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar redan efter något år kommer att tillämpas endast på ledande tjänstemän och läkare som kvarstår i tjänsteförhållanden. ÅHS erfar att i de fall då myndighetens egna riktlinjer för ersättning för juridisk hjälp har tillämpats har det oftast gällt personal i yrkesgrupper som framöver kommer att vara anställda i arbetsavtalsförhållanden, huvudsakligen vårdpersonal. Ett sannolikt scenario är att trots lagstiftning på området kommer den personal vid ÅHS som främst berörs att ändå sakna lagstadgad rätt till ersättning för rättegångskostnader och juridisk hjälp. ÅHS föreslår att landskapsregeringen kompletterar lagframställningen med ett resonemang kring det rättsläge som kan komma att gälla inom en relativt snar framtid. Det skulle också vara värdefullt om det skulle framgå hur och på vilken nivå ersättningsprinciper för arbetstagare bör fastställas framöver.

Lagframställningen får gärna kompletteras med klargöranden kring eventuell skatteplikt.

26.8.2025

Styrelsen

AHS/462/2025

ÅHS kan konstatera att det generellt sett råder okunskap både bland chefer och övrig personal gällande rätten till ersättning för rättegångskostnader och juridisk hjälp. Den allmänna uppfattningen är att det är en självklarhet att få kostnader som på något vis förorsakats inom tjänsteutövningen ersatta. Då man som arbetsgivare förklarar att ersättning kan betalas i vissa fall, i vissa situationer och kanske med vissa begränsningar upplevs det som dålig personalpolitik och myndighetens återhållsamhet. Tjänsteansvarets särskilda betydelse är ganska okänt. Mot den bakgrunden är det bra att rätten till ersättning regleras i lag, att tjänsteansvarets betydelse framhävs och att ersättningen blir lika för alla tjänsteinnehavare inom landskapsförvaltningen. Även om antalet arbetstagare som står utanför landskapslagstiftningen kommer att öka framöver underlättas framtagandet av enhetliga riktlinjer om ersättning för rättegångskostnader till arbetstagare av att det finns landskapslagstiftning som gäller kategorin tjänsteinnehavare.

Avtals- och lönespecialist Terese Åsgårds förslag

Föreslås att styrelsen avger ovanstående som yttrande över landskapsregeringens förslag till landskapslag om ersättning till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar.

Beslut (ALSP)
Enligt förslag.

Bilagor Lagförslag om ersättning för rättegångskostnader

Till Ålands lagting

Remissversion

Landskapslagstiftning om ersättning till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar

Huvudsakligt innehåll

Landskapsregeringen föreslår landskapslagstiftning om ersättning av landskapsmedel till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar. Sammanfattningsvis är innebörden av lagstiftningen att tjänsteinnehavare kan beviljas ersättning på ansökan i efterhand för rättegångskostnader eller juridiska kostnader i vissa angivna fall. Huvudsakligen gäller detta när yrkandena mot tjänsteinnehavarna förkastas. Tjänsteansvaret och tjänsteplikten ligger till grund för lagförslaget. Lagstiftningen föreslås med de övergripande syftena att skydda landskapets tjänsteinnehavare från ekonomisk förlust på grund av rättsliga anspråk på obefogade grunder och att upprätthålla tjänsteinnehavares rättsskydd i situationer då de åtalas för att agerat felaktigt eller avkrävs ersättning på grund av felaktigt förfarande.

Avsikten är att den föreslagna lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

Huvudsakligt innehåll	1
Allmän motivering	3
1. Bakgrund	3
2. Gällande landslagslagstiftning	3
3. Rikslagstiftningen	4
4. Sverige	6
5. Syfte	7
6. Landskapsregeringens förslag	8
7. Förslagets konsekvenser	10
7.1 Ekonomiska konsekvenser	10
7.2 Administrativa konsekvenser	10
7.3 Jämställdhets- och barnkonsekvenser	10
7.4 Miljömässiga konsekvenser	10
8. Lagstiftningsbehörighet	10
9. Beredning	11
Detaljmotivering	11
Landskapslag om ersättning av landskapsmedel till landskapsanställda för kostnader för vissa rättegångar	11
Lagtext	15
L A N D S K A P S L A G om ersättning av landskapsmedel till landskapsanställda för kostnader för vissa rättegångar	15

Allmän motivering

1. Bakgrund

I riket finns lagstiftning om ersättning av statsmedel till statsanställda för kostnader för vissa rättegångar (FFS 269/1974) (nedan ersättningslagen).¹ Huvudregeln i rikets lagstiftning är att ersättningar betalas ut från Statskontoret i efterhand på ansökan av den berörda, efter domstolsbehandling eller då ärendet har avslutats utan ett avgörande av en domstol.² Lagstiftningen gäller tjänsteinnehavare.

Det har inte antagits någon landskapslagstiftning om ersättning från rättegångskostnader varför det i dagens läge faller inom ramen för landskapsregeringens och underlydande myndigheters prövningsrätt att bedöma när myndigheten ersätter sina anställdas kostnader. Justitieombudsmannen har i brev den 14 juni 2012 konstaterat att det inte finns detaljerad landskapslagstiftning som skulle ange under vilka förutsättningar landskapets anställda kan ersättas för kostnader som uppkommit vid förundersökning eller rättegång.³

I riket har offentligt anställda med på lag grundad rätt att tillgripa maktmedel fått en särställning i ovannämnda lagstiftning gällande ersättning av juridiska kostnader. Polismän vid Ålands polismyndighet har en på lag grundad rätt att tillgripa maktmedel, men det finns inte någon lagstadgad rätt för åländska polismän att få ersättning för juridiska kostnader varför åländska polismän i detta hänseende åtnjuter ett sämre lagstadgat rättsskydd än polismän i riket.

Landskapets förvaltning har en begränsad praxis som gäller ärenden om ersättning för kostnader som uppkommer vid polisutredning eller rättegång. Arbetsgivaren kan förskotta kostnaderna om det är skäligt med hänsyn till samtliga omständigheter i ärendet. Utgångspunkten i landskapet har varit att den berörda myndigheten tar ställning till ansökningar om ersättningar från anställda och informerar dessa på vilka grunder ersättning utbetalas. Möjligheten till ersättning från försäkring eller rådgivning från fackförbund har vägts in.

Det har inte funnits hinder för att underlydande myndigheter utarbetar interna regelverk för de grunder på vilka kostnader ersätts. Vid Ålands polismyndighet har polismästaren och överkommissarien upprättat en intern instruktion gällande frågan: ”Ersättning för rättegångskostnader för polismän anställda Ålands polismyndighet”, daterad den 8 december 2020. Ålands Hälso- och Sjukvårds (ÅHS) styrelse har antagit det interna dokumentet ”Principer för ersättning av kostnader för juridisk hjälp i vissa fall till tjänstemän inom ÅHS”, daterat den 29 november 2016.

2. Gällande landskapslagstiftning

Det har inte antagits någon landskapslagstiftning om ersättning för juridiska kostnader för de fall som omfattas av föreliggande lagförslag.

Det finns dock landskapslagstiftning som har viss relevans om en tjänsteinnehavare skulle ha blivit utsatt för skada och är målsägande i brottmål eller kärke i skadeståndsmål (4 § i föreliggande förslag). Vid beslutet om

¹ Det finns även en lag om ersättning för kostnader av kommunens eller kommunalförbundets medel för vissa rättegångar till den som är anställd hos kommun eller kommunalförbund och som åtalas för felaktigt förfarande i tjänsteutövning eller i arbetet (FFS 21/1984).

² RP 1973/247, RP 1978/6, RP 1980/148, RP 1986/190, RP 2005/39.

³ Riktat till en privatperson (enligt brev av minister Wille Valve), ÅLR 2013/5620 den 7 januari 2014.

ersättning i dessa fall ska annan eventuell ersättning som landskapstjänsteinnehavaren beviljats i ärendet beaktas. Annan ersättning kan vara sådan som betalas från den lagstadgade olycksfallsförsäkring som landskapet tillhandhåller. Olycksfallsförsäkringen är den primära ersättningsformen för landskapsanställda som drabbas av skada till exempel genom ett våldsbrott. För en skada som uppkommer till följd av misshandel, eller annan avsiktlig gärning som någon annan utför, kan ersättning utgå om orsaken till gärningen är en arbetsuppgift som sköts av den skadade enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015), som tillämpas på Åland,⁴ nedan olycksfallslagen. Landskapet försäkrar idag samtliga anställda och landskapsregeringen har föreslagit att systemet med försäkringar bibehålls.⁵

Det kan noteras att frågan om ersättning från en olycksfallsförsäkring berörs av ett lagförslag som är under behandling i lagtinget (LF 9/2024-2025). Lagförslaget innehåller bland annat ett förslag till en åländsk blankettlag om tillämpning av olycksfallslagen. Lagförslaget i fråga förutses inte innebära någon egentlig förändring av nuvarande tillämpning av den lagstadgade olycksfallsförsäkringen.

Bakgrunden till blankettlagsförslaget om tillämpning av olycksfallslagen är följande. Bestämmelser om skadestånd för skador som drabbat en tjänsteinnehavare i tjänsten finns i landskapslagen (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall. Enligt lagen är innehavare av tjänst i landskapet Åland, som i tjänsten ådragit sig skada genom olycksfall eller insjuknat i yrkessjukdom, liksom hans anhöriga, berättigade att erhålla skadestånd ur landskapsmedel enligt de grunder, som gälla i riket. Med stöd av den lagen har **olycksfallslagen** tillämpats på landskapets tjänsteinnehavare. Enligt 3 § 1 mom. i olycksfallslagen är alla arbetsgivare skyldiga att försäkra sina arbetstagare mot olycksfall i arbetet och mot yrkessjukdomar. Nämnda blankettlagförslag om tillämpning av olycksfallslagen på Åland inkluderar även bestämmelser om ersättning vid olycksfall som inträffat vid distansarbete enligt lagen om ersättning till statsanställda för olycksfall som inträffat under förhållanden som hänför sig till distansarbete (FFS 1012/2022) (distansarbetslagen). De två rikslagarna om ersättning för olycksfall skiljer sig åt vad gäller tillämpningsområdet så att olycksfallslagen omfattar alla arbetstagare medan distansarbetslagen endast omfattar statsanställda, både de som står i arbetsavtalsförhållande och de som står i tjänsteförhållande. Den föreslagna åländska blankettlagen ska tillämpas på landskapets och lagtingets tjänsteinnehavare samt medlemmarna av landskapsregeringen.

Landskapet tillhandhåller som nämnts olycksfallsförsäkringar för samtliga anställda. Försäkringen omfattar de skador som är relaterade till det enskilda olycksfallet (eller yrkessjukdomen), bland annat sjukvårdskostnader, dagpenning vid tillfällig arbetsoförmåga, olycksfallspension och rehabilitering. Även en viss menersättning utbetalas till en skadad som har fått ett bestående allmänt men av den aktuella skadan (eller sjukdomen).

Slutligen kan nämnas att landskapet inte tillhandhåller rättsskyddsförsäkring för sina anställda.

3. Rikslagstiftningen

Huvudregeln enligt rikets lagstiftning är att ersättningar betalas ut i efterhand enligt ansökan till Statskontoret efter domstolsbehandling eller då ärendet

⁴ Lagen tillämpas på Åland enligt landskapslagen (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall.

⁵ LF 9/2024-2025, s. 11-12.

har avslutats utan ett avgörande av en domstol.⁶ I riket regleras frågan genom ovannämnda ersättningslag. I lagens 1, 1 a och 1 c §§ uppräknas fem olika situationer då statsanställda har rätt till ersättning för, eller befrielse från, rättsliga kostnader, nämligen:

1) ersättning för tilldömda rättegångskostnader då statsanställd åtalas för felaktigt förfarande vid tjänsteutövning eller vid arbete eller som avkrävs ersättning på grund av sådant förfarande, såvitt yrkandena förkastas (1 § 1 mom.),

2) ersättning för nödvändiga, av rättegång föranledda kostnader, för vilka ersättning inte tilldömts, såvitt detta med hänsyn till ställning och övriga förhållanden är skäligt (1 § 2 mom.),

3) ersättning för kostnader i anslutning till förundersökning eller andra kostnader som kan anses vara nödvändiga, om behandling av ärendet har avslutats utan ett avgörande av domstol (1 § 3 mom.),

4a) befrielse från avgifter och kostnader som avses i 4 § rättshjälpslagen (FFS 2002/257) för polisman, gränsbevakningsman, tullman, person verksam inom fångvården eller statsanställd som är satt att upprätthålla ordningen, vilka har åtalats för lagstridigt tillgripande av maktmedel i tjänsteutövning eller i arbetet eller i relation till skadestånd på grund av sådant förfarande (1 a § 1 mom.), samt

4b) befrielse från samma avgifter och kostnader för

1) statsanställd som har på lag grundad rätt att bruka maktmedel, eller

2) statsanställd som åtalas för brott begånget vid framförande av motordrivet fordon vid utryckning eller som avkrävs skadestånd på grund av sådant brott, eller

3) statsanställd, som åtalas för brott begånget vid framförande av motordrivet fordon vid utryckning eller som avkrävs skadestånd på grund av sådant brott eller

4) statsanställd lots, som åtalas för fel som skett vid lotsning eller avkrävs skadestånd på grund av sådant fel. (1 a § 2 mom.),

5) befrielse från avgifter och kostnader som avses i 4 § rättshjälpslagen i relation till att statstjänsteman väcker åtal eller allmänt åtal väcks mot enskild och yrkar på straff eller ersättning för brott som har riktat sig mot dennes liv, hälsa eller personliga frihet, i den mån hans rättssäkerhet kräver det, på grund av brottets allvarliga natur, de skador som vållats genom brottet eller andra omständigheter (1 c §).

En statsanställd som åtalas för felaktigt förfarande vid tjänsteutövning eller vid arbete eller som avkrävs ersättning på grund av sådant förfarande, beviljas enligt 1 § 1 mom. ersättning med det belopp som honom genom domstolsutslag har tilldömts i rättegångskostnader. Detta gäller om yrkandena har förkastats. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att en statsanställd inte blir lidande om en ersättningsskyldig inte förmår betala den utdömda ersättningen.

Dessutom kan enligt 1 § 2 mom. en statsanställd på ansökan få ersättning på basis av skälighetsprövning för sådana nödvändiga kostnader som föranleds av rättegång och för vilka ersättning inte har tilldömts honom. Beviljandet grundas då på en behovsprövning. Ersättning ska undantagsvis kunna betalas enligt prövning också när personen i fråga har befunnits skyldig till felaktigt förfarande.

Vidare kan ersättning enligt 1 § 3 mom. utgå även i fall där det till skillnad från ovannämnda fall inte finns ett domstolsavgörande. Ersättning utgå för nödvändiga kostnader som enligt prövning kan anses skäliga i sådana ärenden som inte har lett till rättegång.

Vidare har i riket offentligt anställda med på lag grundad rätt att tillgripa maktmedel fått en särställning gällande ersättning av rättsliga kostnader

⁶ RP 1973/247, RP 1978/6, RP 1980/148, RP 1986/190, RP 2005/39.

(1 a §). Bestämmelsen i 1 a § 1 mom. gäller främst polismän, gränsbevakningsmän, tullmän eller personer som är verksamma inom fängvården eller statsanställd som ska upprätthålla ordningen.⁷ Genom 1 a § 2 mom. utökas tillämpningsområdet till att gälla även annan statsanställd som har på lag grundad rätt att bruka maktmedel⁸, statsanställd som åtalas för brott begånget vid framförande av motordrivet fordon vid utryckning eller som avkrävs skadestånd på grund av sådant brott, och på statsanställd lots, som åtalas för fel som skett vid lotsning eller avkrävs skadestånd på grund av sådant fel.

Lagrummet 1 c § rör vissa fall där en statsanställd är målsägande i brottmål eller kärke i skadeståndsmål. Statsanställd som i tjänsteövning eller vid utförande av sina uppgifter blivit utsatt för våld och som är målsägande i härav föranledd rättegång eller kärke i skadeståndsmål ska befrias från de avgifter och kostnader som avses i 4 § rättshjälpslagen, i den mån den anställdas rättssäkerhet kräver det, på grund av brottets allvarliga natur, de skador som vållats genom brottet eller andra särskilda omständigheter.⁹

Enligt 1 a § och 1 c § kan rättegångsbiträde förordnas av domstol om det på grund av ärendets art eller av någon annan orsak är uppenbart att personen inte utan biträde på behörighet sätt kan bevaka sin rätt och fördel.

Punkterna i 1 § 1-3 mom. avser således ersättning för kostnader på ansökan av den anställda, medan 1 a § och 1 c § avser befrielse från sådana kostnader. Detta betyder att den statsanställda retroaktivt kan få ersättning för kostnader denne erlagt först i efterhand enligt 1 § 1-3 mom., medan denne inte behövt erlagga dessa kostnader i de situationer som omfattas av 1 a § och 1 c §.

Beslutet om befrielse från kostnader kan ändras. Enligt 1 b § kan en statsanställd, som erkänts befrielse från rättegångskostnader på grund av åtal mot denne enligt 1 a §, få den rätten indragen ifall att han eller hon ådöms straff eller skadestånd, och förfarandet anses vara grovt. Det krävs dock att detta är motiverat med beaktande av gärningens art samt svarandens personliga eller ekonomiska förhållanden. Den anställda kan åläggas att helt eller delvis återbetala beloppet.

I 1 a § 3 mom. anges att i fråga om rättegångsbiträde, förordnande av rättegångsbiträde samt arvode och ersättning till rättegångsbiträden gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (FFS 689/1997) föreskrivs om försvarare och målsägandebiträden.

4. Sverige

I Sverige finns bland annat lagstiftning på området i lagen (1981:1310) om offentliga funktionärers rätt till gottgörelse för rättegångskostnad i vissa mål m.m..¹⁰ Offentliga funktionärer är ett omfattande begrepp som inkluderar arbetstagare hos staten, arbetstagare hos kommuner, regioner, kommunalförbund, församlingar eller kyrkliga samfälligheter och ledamöter av sådana styrelser, verk, nämnder, kommittéer eller andra myndigheter som hör till

⁷ I RP 1978/6, s. 2, anges som exempel på statsanställda som är satta att upprätthålla ordningen tågkonduktörer med polisbefogenheter eller väktarvaktmästare med polisbefogenheter, vilka har ansvar för övervakningen av dem som förvaras i polishäkten. I RP 1980/148, s. 2, anges som exempel konduktörerna vid järnvägarna och bevakningsvaktmästarna vid polisnärhållningarna. Det anges att dessa grupper inte övervakar ordningen på allmän plats, men är satta att upprätthålla ordning (s. 3).

⁸ För rikets del nämns som exempel på gruppen i 2 mom. ”som har på lag grundad rätt att bruka maktmedel” dem som i lagen om upprätthållande av ordning i kollektivtrafik och lagen om kontrollavgift i kollektivtrafik 472/77 och 469/79 upprätthåller ordning i kollektivtrafiken eller kontrollerar biljetter (RP 1980/148, s. 3).

⁹ RP 1986/190, s. 3-5.

¹⁰ 1981/82:34.

staten eller till någon kommun eller region.¹¹ Enligt lagen har offentliga arbetstagare mot vilka enskilt åtal eller anspråk har väckts på grund av brott i tjänsteutövningen, rätt att av sina arbetsgivare utfå sådan ersättning för rättegångskostnad som en domstol har förpliktat motparten att utge när talan mot funktionären ogillats.¹² Arbetsgivaren har återkravs rätt mot funktionären ifall högre rätt ändrar domstolens beslut om rättegångskostnad till den tilltalades nackdel eller målsäganden har betalat hela eller delar av det utdömda beloppet till den tilltalade.¹³ I propositionen till lagen framhålls att avgörande skäl för lagstiftningen har varit att det inte är som privatperson utan som representant för det allmänna som funktionären vidtagit den åtgärd som klandras av den enskilde i rättegången.

5. Överväganden kring en ny landskapslagstiftning

Den som anser att en tjänsteinnehavare eller annan person som är anställd av landskapet har förfarit felaktigt eller olagligt i hans eller hennes ärende har möjlighet att vidta rättsliga åtgärder mot den anställda. Ibland vidtas sådana åtgärder utan orsak eller i varje fall utan tillräckliga grunder. En tjänsteinnehavare kan i allmänhet inte vägra att utföra uppgifter, även om de vore förknippade med risk för rättegång eller rättsligt förfarande. Det är motiverat att landskapet svarar för kostnader som utförandet av uppgiften föranleder så att tjänsteinnehavaren inte förorsakas oberättigade förluster på grund av anställningsförhållandet. Den föreslagna lagstiftningen omfattar både åtal för felaktigt förfarande vid tjänsteutövning eller vid arbete. Det sistnämnda rör brott utanför myndighetsutövningens sfär, till exempel åtal för brott mot liv och hälsa.

En tjänsteinnehavare omfattas av tjänsteansvar, som innebär ett vidsträckt rättsligt ansvar för arbetet och dess följder. Tjänsteinnehavares tjänsteansvar utgår från bestämmelser i grundlagen (FFS 731/1999). I 118 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att var och en som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag har, enligt vad som närmare bestäms genom lag, rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget. Om en tjänsteinnehavare försummar eller bryter mot sin tjänsteplikt, kan tjänsteinnehavaren bli straffrättsligt ansvarig för sina handlingar. Bestämmelser om tjänstebrott finns i 40 kap. strafflagen (FFS 39/1889). Behörigheten att lagstifta om straff och storleken på straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet överfördes till landskapet genom 1991 års självstyrelselag, men bestämmelser om straff för tjänstebrott har inte införts i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland. Med stöd av 71 § i 1991 års självstyrelselag har därför bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen om tjänstebrott tillämpas på Åland så som de såg ut den 1 januari 1993,¹⁴ fram tills dess att lagtinget använder sig av sin behörighet. Bestämmelser om tjänstebrott för tjänstemän och tjänsteinnehavare samt för förtroendevalda finns i strafflagens 40 kap. De tjänstebrott som finns reglerade i strafflagen i den version som tillämpas på Åland är tagande och grovt tagande av muta och mutförseelse; brott mot tystnadsplikt och brott mot tystnadsplikt av oaktsamhet; olovligt röjande av uppgift i eller om en handling; missbruk och grovt missbruk av tjänsteställning samt brott mot tjänsteplikt och brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Bestämmelserna om tjänstebrott i strafflagen har förnyats efter den 1 januari 1993, men dessa

¹¹ Paragraf 1.

¹² 1981/82: 34, s. 32.

¹³ Paragraf 5.

¹⁴ FFS 792/1989.

förnyade bestämmelser tillämpas alltså inte på Åland. I LF 9/2024-2025, som inkom till lagtinget den 28 november 2024, föreslår landskapsregeringen en ny lag om landskapets tjänsteinnehavare som ersätter den nuvarande tjänstemannalagen för Åland och en tjänstebrottslag för Åland. Den föreslagna åländska tjänstebrottslagen omfattar mutbrott, brott mot tjänstehemlighet, missbruk av tjänsteställning, brott mot tjänsteplikt och påtvingat försvinnande. Enligt lagförslaget ersätts termen ”tjänsteman” med ”tjänsteinnehavare”, varför den senare termen genomgående används i föreliggande förslag.

I fråga om rättegångsbiträde, förordnande av rättegångsbiträde samt arvode och ersättning till rättegångsbiträden i brottmål föreskrivs i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål om försvarare och målsägandebiträden.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Skyldigheten att ersätta rättegångskostnader bestäms i domstolsprocessen enligt 21 kap. rättegångsbalken. En kärande, som anför ogrundat yrkande, och åklagare, som inte kan anföra sannolika skäl för sitt straffyrkande, kan åläggas att ersätta en landskapstjänsteman för dennes rättegångskostnader. Dock kan en kärande som framfört ett obefogat yrkande inte alltid betala de ersättningar för rättegångskostnader som ålagts honom eller henne. I så fall måste tjänsteinnehavaren i så fall själv i sista hand stå för rättegångskostnaderna. Även om den som är betalningsskyldig skulle ha betalningsförmåga blir indrivningen av medlen ofta tidsödande. I synnerhet polismän, som har på lag grundad rätt att bruka maktmedel, kan oftare än andra råka i situationer där åtal väcks mot dem eller yrkande om ersättning riktas mot dem, liksom andra offentligt anställda som har en på lag grundad rätt att bruka maktmedel.

Lagstiftningen föreslås med de övergripande syftena att skydda landskapets tjänsteinnehavare från ekonomisk förlust på grund av rättsliga anspråk på obefogade grunder och att upprätthålla tjänsteinnehavarnas rättsskydd i situationer då de åtalas för att agerat felaktigt eller avkrävs ersättning på grund av felaktigt förfarande.¹⁵ Det är rimligt att begränsa möjligheten att få ersättning till kategorin tjänsteinnehavare eftersom dessa har ett särskilt ansvar, såsom redovisat ovan.

6. Landskapsregeringens förslag

Landskapsregeringen föreslår att lagtinget antar en landskapslag om ersättning av landskapets medel till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar. Lagförslaget föreslås omfatta landskapets tjänsteinnehavare, både vid den centrala förvaltningen och vid landskapets myndigheter. Landskapsregeringen har för närvarande 15 underställda myndigheter.¹⁶ Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) är störst med ca 1 000 anställda. Ålands polismyndighet är den myndighet av de åländska myndigheterna som har anställda som har en på lag grundad rätt att använda maktmedel. Polismyndigheten har ca 90 anställda.

Hittills har ett förfarande vid både den centrala landskapsförvaltningen och landskapets myndigheter tillämpats som i stort motsvarar delar av rikets, dock inte baserat på lag, utan enligt myndigheternas egna principer. Ersättning har som regel betalats ut i efterhand till den berörda. Föreliggande förslag innebär att tjänsteinnehavarna med lagstöd beviljas ersättning i efterhand på ansökan för rättegångskostnader eller rättsliga kostnader i vissa angivna fall.

¹⁵ Jämför uttalade syften i rikets propositioner RP 1973/247 samt RP 1978/6.

¹⁶ Se landskapsregeringens hemsida: <https://www.regeringen.ax/understallda-myndigheter>.

Det föreslås att landskapets tjänsteinnehavare, som åtalas för felaktigt förfarande vid tjänsteutövning eller vid arbete eller som avkrävs ersättning på grund av sådant förfarande, på ansökan ska beviljas ersättning, av landskapsmedel med det belopp som tjänsteinnehavaren genom domstolsutslag har tilldömts i rättegångskostnader. Detta gäller om yrkandena har förkastats. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att en tjänsteinnehavare inte blir lidande om en ersättningsskyldig inte förmår betala den utdömda ersättningen.

Dessutom föreslås att en tjänsteinnehavare får ersättning på basis av skälighetsprövning för sådana nödvändiga kostnader som föranleds av rättegång och för vilka ersättning inte har tilldömts honom. Beviljandet ska då grundas på en behovsprövning. Ersättning skulle undantagsvis kunna betalas enligt prövning också när personen i fråga har befunnits skyldig till felaktigt förfarande.

Vidare kan ersättning utgå även i fall där det till skillnad från ovannämnda fall inte finns ett domstolsavgörande. Ersättning utgå för nödvändiga kostnader som enligt prövning kan anses skäligen i sådana ärenden som inte har lett till rättegång.

Tjänsteinnehavarnas tjänsteplikt och tjänsteansvar utgör grunden för föreliggande förslag. Vidare är offentligt anställda med på lag grundad rätt att tillgripa maktmedel särskilt utsatta i sin myndighetsutövning och behovet av trygghet och rättsskydd för dem är beaktansvärt. På Åland rör detta polismän. En polisman har rätt och skyldighet att bruka maktmedel i vissa situationer. Den allmänna föreskriften om detta finns i 2 kap. 17 § polislagen (FFS 872/2011) som är tillämplig på Åland genom landskapslag (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen, förutom 4 mom. i 17 § (se 4 § i landskapslagen).¹⁷

Enligt 17 § 1 mom. får en polisman i tjänsteuppdrag använda maktmedel som behövs och kan anses försvarliga för att bland annat bryta motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, hindra att en frihetsberövad flyr, avlägsna ett hinder eller förhindra ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse. Frågan om maktmedlen kan försvaras ska enligt 17 § 1 mom. bedömas utifrån hur viktigt och brådskande uppdraget är, motståndets farlighet, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som är relevanta för en helhetsbedömning av situationen. En polisman råkar i sin tjänsteutövning ofta ut för oförutsedda situationer som kräver risktagning, varvid han eller hon snabbt måste uppskatta det försvarade intressets vikt samt besluta om vilka maktmedel som är ändamålsenliga och tillåtna i just den situationen. En polisman kan i en sådan situation eventuellt bruka maktmedel på ett sätt som i efterhand anses felaktigt. Mot bakgrund av ovanstående är det skäligt att en polisman som åtalas för lagstridigt tillgripande av maktmedel i tjänsteutövning eller i arbetet eller avkrävs skadestånd på grund av sådant förfarande, ska få ersättning för de kostnader som åtalet eller skadeståndstalan förorsakar.

Slutligen föreslås att ersättning beviljas i vissa fall där en tjänsteinnehavare är målsägande i brottmål eller kärande i skadeståndsmål. Tjänsteinnehavare som i tjänsteutövning blivit utsatta för våld och som är målsägande i härav föranledd rättegång eller kärande i skadeståndsmål ska på ansökan beviljas ersättning för de kostnader som åtalet eller skadeståndstalan förorsakar tjänsteinnehavaren. Det är skäligt att ersättning utgår från landskapets medel för en tjänsteinnehavare som har råkat ut för ett brott medan han eller hon utför sitt uppdrag och som kanske vid uppdraget utsatt sig för fara. Vid bestämmande av sådan ersättning beaktas ersättning som utgått till den drabbade tjänsteinnehavaren enligt olycksfallsförsäkring. Om tjänsteinnehavaren

¹⁷ 17 § 4 mom., som således inte är tillämpligt på Åland, rör bland annat polisens rätt att med Försvarsmaktens bistånd eller Gränsbevakningsväsendets bistånd använda starkare maktmedel.

i fråga ådöms straff eller förpliktas erlagga skadestånd och om dennes förfarande är grovt, kan ersättningen helt bortfalla eller minskas, om det med beaktande av gärningens art och svarandens personliga eller ekonomiska förhållanden är motiverat.

7. Förslagets konsekvenser

7.1 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget bedöms medföra vissa ekonomiska konsekvenser. Gällande tjänsteinnehavare vid landskapets myndigheter har hittills ersättning som regel utgått från dessas verksamhetsmedel som inte specifikt har budgeterats för ändamålet. Enligt förslaget kommer ersättningen i stället att utgå från den centrala landskapsförvaltningens medel. Det är dock inte möjligt att beräkna kostnader med någon exakthet, eftersom dessa är beroende av eventuella fall som inträffar framöver. Ersättning för självrisken i en rättsskadeförsäkring i ett enskilt fall kan uppgå till runt 1 000 euro.

7.2 Administrativa konsekvenser

Förslaget har inga egentliga verkningar på landskapsförvaltningens organisation. Vissa handläggningsuppgifter rörande de enskilda ärendena kommer dock att falla på landskapets centrala förvaltning, som enligt förslaget handhar dessa, i stället för de aktuella myndigheterna såsom varit fallet hittills. Troligen är handläggningsuppgifterna inte så omfattande, eftersom dylika ärenden inte varit så ofta förekommande de senaste åren, möjligen 1-2 ärenden per år.

7.3 Jämställdhets- och barnkonsekvenser

Såvitt bekant har förslaget inga konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för barn.

7.4 Miljömässiga konsekvenser

Förslaget har inga direkta konsekvenser för miljön.

8. Lagstiftningsbehörighet

Landskapet har enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för landskapet Åland lagstiftningsbehörighet gällande landskapsregeringen och dess underställda myndigheter och inrättningar. Vidare har landskapet enligt 18 § 2 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet gällande landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän. Det faller inom landskapets behörighet att lagstifta om landskapets anställda tjänsteinnehavare.

Landskapsanställda som inte sköter uppgifter som innebär utövande av offentlig makt anställs i arbetsavtalsförhållande. År 2023 var endast 16 procent av alla anställda inom landskapsförvaltningen anställda i arbetsavtalsförhållande. Antalet landskapsanställda som anställs i arbetsavtalsförhållande kan komma att öka om anställningsförhållandena renodlas. Riket har enligt 27 § 21 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets (och kommunens) anställda. Enligt 29 § 1 mom. 6 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om arbetsavtal och samarbete inom företag, med undantag av läroavtal enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen. Bestämmelser om anställningsförhållandena för de som står i arbetsavtalsförhållanden hör således till rikets lagstiftningsbehörighet och regleras i arbetsavtalslagen. Det här aktuella lagförslaget omfattar landskapets

tjänsteinnehavare och inte dem som står i arbetsavtalsförhållande till landskapet. Lagförslaget omfattar inte heller förtroendevalda.

Enligt 35 § i självstyrelselagen ankommer rättskipningen i landskapet på de domstolar och myndigheter om vilka föreskrivs i rikslag. Rättskipning hör med stöd av 27 § 23 punkten i självstyrelselagen till rikets lagstiftningsbehörighet, med vissa undantag enligt 27 § 22 och 23 punkten i självstyrelselagen. Enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen kan dock i en landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Upptagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

9. Beredning

Ärendet har beretts vid lagberedningen i samråd med regeringskansliet, finansavdelningen (avtals- och pensionsbyrån), social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, näringsavdelningen och infrastrukturavdelningen. Ärendet har sänts på remiss till de myndigheter som är underställda landskapet: Datainspektionen, Fordonsmyndigheten, Högskolan på Åland, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Ålands energimyndighet, Ålands folkhögskola, Ålands gymnasium, Ålands hälso- och sjukvård, Ålands kulturdelegation, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, Ålands musikinstitut, Ålands ombudsmannamyndighet, Ålands polismyndighet, Ålands sjösäkerhetscentrum och Ålands statistik- och utredningsmyndighet. Vidare har ärendet sänts på remiss till Utsökningsverket på Åland och till Ålands polisförening.

Detaljmotivering

Landskapslag om ersättning av landskapsmedel till landskapets tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar

1 § *Ersättning*. Enligt 1 mom. erläggs till tjänsteinnehavare som åtalas för felaktigt förfarande vid tjänsteutövning eller som avkrävs ersättning på grund av sådant förfarande, om yrkandena förkastats, av landskapsmedel på ansökan det belopp som honom genom domstolsutslag har tilldömts i rättegångskostnader. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att en tjänsteinnehavare inte blir lidande om en ersättningsskyldig inte förmår betala den utdömda ersättningen. Bestämmelser om tjänstebrott finns i 40 kap. strafflagen (FFS 39/1889). Med stöd av 71 § i 1991 års självstyrelselag har bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen om tjänstebrott tillämpas på Åland så som de såg ut den 1 januari 1993. De tjänstebrott som finns reglerade i strafflagen i den version som tillämpas på Åland är tagande och grovt tagande av muta och mutförseelse; brott mot tystnadsplikt och brott mot tystnadsplikt av oaktsamhet; olovligt röjande av uppgift i eller om en handling; missbruk och grovt missbruk av tjänsteställning samt brott mot tjänsteplikt och brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Som redovisats ovan behandlas ett förslag till en tjänstebrottslag för Åland av lagtinget. Den föreslagna åländska tjänstebrottslagen omfattar mutbrott, brott mot tjänstehemlighet, missbruk av tjänsteställning, brott mot tjänsteplikt och påtvingat försvinnande.

I paragrafen intas information om att bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Enligt 2 mom. kan till en tjänsteinnehavare på ansökan erläggas ersättning på basis av skälighetsprövning för sådana nödvändiga kostnader som föranleds av rättegång och för vilka ersättning inte har tilldömts honom.

Beviljandet ska då grundas på en behovsprövning. I första hand ska ersättning utgå i sådana fall då yrkanden som har framförts mot en tjänsteinnehavare har förkastats, men ersättning för kostnaderna inte har kunnat tilldömas denne enligt allmänna stadganden för rättegångskostnader. Det skulle t.ex. kunna vara fråga om att mål i vilka kravet på ersättning för kostnader har förkastats på grund av sakens oklarhet.

Ersättning skulle undantagsvis kunna betalas enligt prövning också när personen i fråga har befunnits skyldig till felaktigt förfarande. Ersättning kunde betalas t.ex. i sådana fall när en rättegång har blivit omfattande på grund av förkastade yrkanden, samtidigt som endast ett obetydligt fel, vilket med tanke på saken i dess helhet bör betraktas som oväsentligt, har lagts vederbörande till last. I ett sådant fall skulle det kunna anses skäligt att bevilja ersättning trots att inte alla yrkanden mot tjänsteinnehavaren har förkastats.

Enligt 3 mom. kan ersättning på ansökan utgå även i fall där det till skillnad från fall enligt 1 och 2 mom. inte finns ett domstolsavgörande. Enligt momentet kan en tjänsteinnehavare också i sådana ärenden som inte har lett till rättegång ersättas för nödvändiga kostnader som enligt prövning kan anses skäliga. Rätt till ersättning skulle föreligga i sådana fall då förundersökningen eller åtalsprövningen avslutas av den orsaken att något brott inte har skett eller att tillräckliga bevis på ett brott inte har framkommit och inte är tillräckliga för åtal. Det kan även röra sig om att någon som har misstänkts för ett brott inte längre är misstänkt, vilket innebär att förundersökningen avslutas för den berördes del. Det kan också röra sig om att en tjänsteinnehavare har begått brott, men att brottet i råga är så obetydligt att man väljer att inte väcka åtal.

En part kan med stöd av förundersökningslagen (FFS 805/2011) anlita biträde vid förundersökning och kan åsamkas kostnader utan att ärendet behandlas vid rättegång. Det kan t.ex. röra sig om experthjälp i anslutning till slutanförenden i en förundersökning. Rätt till ersättning bör alltid föreligga då förundersökning eller åtalsprövning avslutas av den orsaken att något brott inte begåtts eller att tillräckliga bevis för brott inte framkommit.

I andra fall ska beviljandet av ersättning vara exceptionellt och grunda sig på landskapsregeringens skälighetsprövning. Enligt det föreslagna lagrummet ska tjänsteinnehavarens ställning, arten av det ärende som lett till förundersökning eller till andra åtgärder som föranlett nödvändiga kostnader samt övriga förhållanden beaktas vid prövningen. Ersättningsens skälighet ska prövas enligt de principer som ska iakttas vid tillämpning av 1 § 2 mom. Således kan t.ex. det förhållandet att förundersökningen pågått en längre tid än vanligt eller att förundersökningen är komplicerad beaktas vid prövningen.

Extra kostnader för resa till rättegången för en advokat från en annan ort eller kostnader för inhämtande av särskilt sakkunnigutlåtande kan bedömas som icke-nödvändiga kostnader.

2 § Tillgripande av maktmedel. Enligt 1 mom. ska en polisman som åtalas för lagstridigt tillgripande av maktmedel i tjänsteutövning eller i arbetet eller avkrävs skadestånd på grund av sådant förfarande, på ansökan få ersättning för de kostnader som åtalet eller skadeståndstalan förorsakar polismannen. För att ha rätt till ersättningen krävs att åtalet mot polismannen avser lagstridigt tillgripande av maktmedel eller att polismannen avkrävs skadestånd på grund av sådant förfarande. Ersättningsformen gäller inte rättegångar föranledda av annat felaktigt förfarande och är endast tillgänglig för polismän.

3 § Grovt förfarande vid tillgripande av maktmedel. I paragrafen föreskrivs att för det fall en i 2 § avsedd person döms till straff eller förpliktas erlagga skadestånd, kan personen, såvida förfarandet bör anses vara grovt, åläggas att helt eller delvis ersätta landskapet för de avgifter och kostnader som med

stöd av 2 § ersatts av landskapets medel, om detta med beaktande av gärningens art samt svarandens personliga eller ekonomiska förhållanden är motiverat.

Lagens utgångspunkt är att en tjänsteinnehavares eventuella brist på medel inte får utgöra hinder för att han eller hon ska åtnjuta vederbörligt rättskydd. Därför skulle tjänsteinnehavaren få ersättning för de kostnader som åtalet eller skadeståndstalan förorsakar honom eller henne. Men det kan inte anses rättvist att en tjänsteinnehavare skulle befrias från skyldigheten att själv stå för sina rättegångskostnader, om hans felaktiga förfarande anses vara grovt. I sådana fall skulle landskapsregeringen kunna låta bli att ersätta den sökande helt eller delvis för de aktuella avgifterna och kostnaderna. Då ersättningsbeloppet övervägs bör gärningens natur beaktas samt den sökandes personliga och ekonomiska förhållanden. **Till exempel** kan en jämkning till den sökandens fördel vara på sin plats om det felaktiga förfarandet utöver ett straff har förorsakat den sökande andra svåra påföljder eller följder, såsom en betydande skadeståndsskyldighet, eller då rättegångskostnader av andra orsaker som inte beror av tjänsteinnehavaren blivit synnerligen stora.

4 § *Yrkande på straff eller ersättning. I 1 mom.* föreskrivs att för det fall en tjänsteinnehavare yrkar på straff eller ersättning för brott, som i eller på grund av tjänsteutövning eller arbetsuppgift har riktat sig mot hans eller hennes liv, hälsa eller personliga frihet, ska tjänsteinnehavaren på ansökan få ersättning för de kostnader som åtalet eller skadeståndstalan förorsakar honom eller henne, i den mån hans eller hennes rättssäkerhet kräver det, på grund av brottets allvarliga natur, de skador som vållats genom brottet eller andra särskilda omständigheter. Beslutet att ersätta tjänsteinnehavaren fattas i efterhand av landskapsregeringen. Vid beslutet beaktas eventuell annan ersättning som tjänsteinnehavaren beviljats i ärendet. Om den anställda ifråga ådöms straff eller förpliktas erlagga skadestånd och om den anställdes förfarande är grovt, kan ersättningen helt bortfalla eller minskas, om det med beaktande av gärningens art och svarandens personliga eller ekonomiska förhållanden är motiverat.

I 2 mom. föreskrivs att för det fall att tjänsteinnehavaren har dött till följd av brottet, ska maken eller maken och minderåriga barn beviljas de förmåner som nämns i 1 mom. under de förutsättningar som anges där.

I 3 mom. föreskrivs att om ett brott som avses i 1 mom. riktat sig mot någon som har bistått en tjänsteinnehavare i tjänsten eller arbetet, ska den som lämnat biståndet eller, om han till följd av brottet har dött, make eller maken och minderåriga barn beviljas de förmåner som nämns i 1 mom. under de förutsättningar som där anges.

5 § *Rätten att indriva ersättning. I 1 mom.* föreskrivs att för det fall att i 1 § 1 mom., 2 § och 4 § avsedd ersättning utgår till en tjänsteinnehavare övergår rätten att indriva ersättning hos den betalningsskyldiga till landskapet. I 2 mom. föreskrivs att för det fall att domstols utslag genom vilket tjänsteinnehavaren tilldömts ersättning för rättegångskostnader upphävs eller ändras, kan det med stöd av 1 § 1 mom. till tjänsteinnehavaren erlagda beloppet återindrivas. I den utsträckning det skulle vara oskäligt att indriva i 1 mom. avsedd fordran, som övergått till landskapet, kan den indrivas endast till en del eller lämnas oindriven.

Bestämmelserna i paragrafen intas i enlighet med 19 § 3 mom. i självstyrelselagen. Enligt lagrummet kan i en landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Upptagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet. Bestämmelser som motsvarar 5 § återfinns i ersättningslagens 2 §.

I praktiken torde det inte förekomma fall där någon annan utom landskapet, till exempel ett försäkringsbolag, skulle ha regressrätt till av domstol bestämd ersättning för rättegångskostnader. Därför bedöms det inte finnas behov av något särskilt stadgande som avser konkurrerande regressrätt.

Enligt 2 mom. skulle fordran som har övergått till landskapet av billighetsskäl kunna indrivnas endast till en del eller även lämnas helt oindriven.

6 § Utgivande och återbetalning. I paragrafen förekrivs att landskapsregeringen kan besluta om utgivande och återbetalning av i 1 §, 2 § och 4 § avsedd ersättning samt om att fordran helt eller delvis ska lämnas oindriven.

7 § Rättelseyrkande. Paragrafen innehåller bestämmelser om rättelseyrkande.

8 § Ändringssökande. Ett beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär.

9 § Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt. I enlighet med 20 § 2 mom. i självstyrelselagen föreslås datumet för ikraftträdande lämnas öppet för landskapsregeringen att fatta beslut om. Lagen ska tillämpas på ersättande av kostnader som uppstår efter lagens ikraftträdande. En bestämmelse om detta intas i paragrafens 2 mom.

Lagtext

Landskapsregeringen föreslår att följande lag antas.

LANDSKAPSLAG **om ersättning av landskapsmedel till landskapets** **tjänsteinnehavare för kostnader för vissa rättegångar**

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 §

Ersättning

Till landskapets tjänsteinnehavare, som åtalas för felaktigt förfarande vid tjänsteutövning eller vid arbete eller som avkrävs ersättning på grund av sådant förfarande, erläggs, om yrkandena förkastats, av landskapsmedel på ansökan det belopp som tjänsteinnehavaren genom domstolsutslag har tilldömts i rättegångskostnader. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Till landskapets tjänsteinnehavare kan av landskapsmedel på ansökan erläggas ersättning för sådana nödvändiga, av ovan i 1 mom. avsedd rättegång föranledda kostnader, för vilka ersättning inte har tilldömts tjänsteinnehavaren, såvida det med hänsyn till hans ställning och övriga förhållanden är skäligt.

Till en tjänsteinnehavare kan av landskapsmedel på ansökan betalas skälig ersättning för kostnader i anslutning till förundersökning eller andra kostnader som kan anses vara nödvändiga, om behandlingen av ärendet har avslutats utan ett avgörande av en domstol. När ersättningens skälighet prövas beaktas tjänsteinnehavarens ställning, ärendets natur och övriga omständigheter.

2 §

Tillgripande av maktmedel

Om en polisman åtalas för lagstridigt tillgripande av maktmedel i tjänsteutövning eller i arbetet eller avkrävs skadestånd på grund av sådant förfarande, ska polismannen på ansökan beviljas ersättning för de kostnader som åtalet eller skadeståndstalan förorsakat denne.

3 §

Grovt förfarande vid tillgripande av maktmedel

Döms i 2 § avsedd polisman till straff eller förpliktas han att erlägga skadestånd, kan han, såvida hans förfarande bör anses vara grovt, åläggas att helt eller delvis ersätta landskapet för den ersättning med stöd av 2 § betalats av landskapets medel, om detta med beaktande av gärningens art samt svarandens personliga eller ekonomiska förhållanden är motiverat.

4 §

Yrkande på straff eller ersättning

Yrkar landskapets tjänsteinnehavare på straff eller ersättning för brott, som i eller på grund av tjänsteinnehavarens tjänsteutövning eller arbetsuppgift har riktat sig mot hans liv, hälsa eller personliga frihet, ska tjänsteinnehavarens på ansökan få ersättning för de kostnader som uppkommer, i den mån tjänsteinnehavarens rättssäkerhet kräver det, på grund av brottets allvarliga natur, de skador som vållats genom brottet eller andra särskilda omständigheter.

Har tjänsteinnehavaren dött till följd av brottet, ska makan eller maken och tjänsteinnehavarens minderåriga barn beviljas den ersättning som nämns i 1 mom. under de förutsättningar som där anges.

Då ett brott som avses i 1 mom. riktat sig mot någon som har bistått en tjänsteinnehavare i tjänsten eller arbetet, ska den som lämnat biståndet eller, om denne till följd av brottet har dött, dennes maka eller make och minderåriga barn beviljas den ersättning som nämns i 1 mom. under de förutsättningar som där anges.

5 §

Rätten att indriva ersättning

Erlägges till tjänsteinnehavaren i 1 § 1 mom., 2 § eller 3 § avsedd ersättning övergår rätten att indriva ersättning hos den betalningsskyldiga till landskapet.

Upphävs eller ändras domstols utslag, genom vilket tjänsteinnehavaren tilldömts ersättning för rättegångskostnader, kan det med stöd av 1 § 1 mom., 2 § eller 3 § till tjänsteinnehavare erlagda beloppet återindrivas.

I den mån det skulle vara oskäligt att indriva i 1 mom. avsedd fordran, som övergått till landskapet, kan den indrivas endast till en del eller lämnas oindriven.

6 §

Utgivande och återbetalning

Om utgivande och återbetalning av ovan i 1 §, 2 § eller 4 § avsedd ersättning samt om att fordran helt eller delvis ska lämnas oindriven beslutar landskapsregeringen.

7 §

Rättelseyrkande

En sakägare som är missnöjd med ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag kan skriftligen begära rättelse hos landskapsregeringen. I rättelseyrkandet ska anges vilket beslut som önskas rättat och grunderna för rättelseyrkandet. Ett rättelseyrkande ska handläggas utan dröjsmål. Till beslut i vilket rättelse kan yrkas ska fogas anvisningar om hur rättelse söks.

8 §

Ändringssökande

Ett beslut som landskapsregeringen fattat med anledning av ett rättelseyrkande får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen genom besvär. Besvärсанvisning ska fogas till ett sådant beslut på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen för landskapet Åland.

9 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den xx xx xxxx.

Denna lag ska tillämpas på ersättande av kostnader som uppstår efter lagens ikraftträdande.

Mariehamn den

L a n t r å d

Föredragande minister

26.8.2025

Styrelsen

AHS/275/2025

§ 63 Resultatuppföljning, prognos och uppföljning av verksamhetsmål per 30.06.2025

Offentligt

Beredare Ekonomichef Ulrika Österlund

Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunens förslag

ÅHS styrelse antecknar informationen för kännedom. ÅHS styrelse konstaterar att organisationen arbetar vidare med de planerade resultatförbättringarna. Styrelsen konstaterar vidare att den totala budgetöverskridningen om 1,5 miljoner euro härrör sig till största delen från prisökningar hos vårdleverantörerna inom extern vård och kan inte täckas med ytterligare åtgärder under övrig i drift. Styrelsen ger tjänstemännen i uppdrag att utreda frågan om nettoöverskridningsrätten.

Beslut Enligt förslag.

Bilagor Resultatrapport 01.01-30.06.2025
Uppföljning verksamhetsmål 30.06.2025

Beslutshistorik

Ledningsgruppen 21.8.2025 § 105

Beredare Ekonomichef Ulrika Österlund

Resultatuppföljning och prognos 2 2025

ÅHS redovisar resultatrapporter för kvartal 1-3 vilka innehåller en ackumulerad resultatuppföljning per kvartal, prognos för helåret och budgetavvikelse.

Enligt det nya finanspolitiska regelverket skall den negativa budgetavvikelsen som fastställdes i bokslut 2024 belasta årets budget (2025). Budgetanslaget har bokats som en minskning av övriga kostnader under övrig drift.

De totala nettokostnaderna per 31.06.2025 uppgår till 54,3 miljoner euro. Den totala budgeten för 2025 uppgår till 105,1 miljoner euro. Prognos 2 för helår 2025 visar nettokostnader på 106,6 miljoner euro och därmed indikerar prognosen en total negativ budgetavvikelse på -1,5 miljoner euro för hela året.

Den negativa budgetavvikelsen under budgetmomentet för övrig drift härrör sig från det

26.8.2025

Styrelsen

AHS/275/2025

extra budgetanslaget för överskridningen vid 2024 års bokslut.

Den negativa budgetavvikelsen under budgetmomentet för extern vård beror på de prisökningar som skett hos vårdleverantörerna.

Budgetmomentet Extern vård är ett ramanslag med en nettoöverskridningsrätt om 10%. Detta betyder att anslaget kan överskridas 2025 med 981 000,- euro. Prognosen indikerar en överskridning på helår med 1 390 000,- euro. Diskrepansen mellan prognos och nettoöverskridningsrätten skall utredas.

Nettokostnader	Budget 2025	Prognos 2 2025	Budgetavvikelse
ÅHS övrig drift	95 288 676	95 383 800	-95 124
Extern vård	9 810 000	11 200 000	-1 390 000
Nettokostnader totalt	105 098 676	106 583 800	-1 485 124

I bilagan Resultatrapport 01.01-30.06.2025 redogörs mer i detalj utfallet för årets sex första månader, prognosen samt budgetavvikelserna.

I budget 2025 har ÅHS utgående från budgetramen specificerat resultatförbättringsområden. Den målsatta inbesparingen för dessa i budget 2025 är 1,2 miljoner euro. I denna prognos har beräkningar gjorts att 0,7 miljoner kan uppnås.

Uppföljning av verksamhetsmål per 30.06.2025

ÅHS redovisar numera en uppföljning av verksamhetsmål per klinik och enhet två gånger per år. Uppföljningen av verksamhetsmålen sker enligt trafikljusmodellen och redovisas i bilagan Uppföljning verksamhetsmål 30.06.2025.

Delgivning till Ålands landskapsregering, finansavdelningen.

Ekonomichef Ulrika Österlunds förslag

ÅHS styrelse antecknar informationen till kännedom. ÅHS styrelse konstaterar att organisationen arbetar vidare med de planerade resultatförbättringarna. Styrelsen konstaterar vidare att den totala budgetöverskridningen om 1,5 miljoner euro härrör sig till största delen från prisökningar hos vårdleverantörerna inom extern vård och kan inte täckas med ytterligare åtgärder under övrig i drift. Styrelsen ger tjänstemännen i uppdrag att utreda frågan om nettoöverskridningsrätten.

Beslut

(ECH)

Enligt förslag.

26.8.2025

Styrelsen

AHS/275/2025

Bilagor Resultatrapport 01.01-30.06.2025
 Uppföljning verksamhetsmål 30.06.2025

RESULTATUPPFÖLJNING OCH PROGROS 30.06.2025

ÅHS redovisar resultatrappporter för kvartal 1-3 vilka innehåller en ackumulerad resultatuppföljning per kvartal, prognos för helåret och budgetavvikelse.

Enligt det nya finanspolitiska regelverket skall den negativa budgetavvikelsen som fastställdes i bokslut 2024 belasta årets budget (2025). Budgetanslaget har bokats som ett anslag som minskar kostnaderna.

Anslaget för Extern vård är från och med 2025 ett eget budgetmoment och redovisas därmed skilt.

Utfall och prognos per 30.06.2025

Prognosen är ett beräknat värde för hela året 2025. Prognosen baseras på budget samt det utfall som finns för årets sex första månader. Budgetavvikelsen är skillnaden mellan årets budget och prognos.

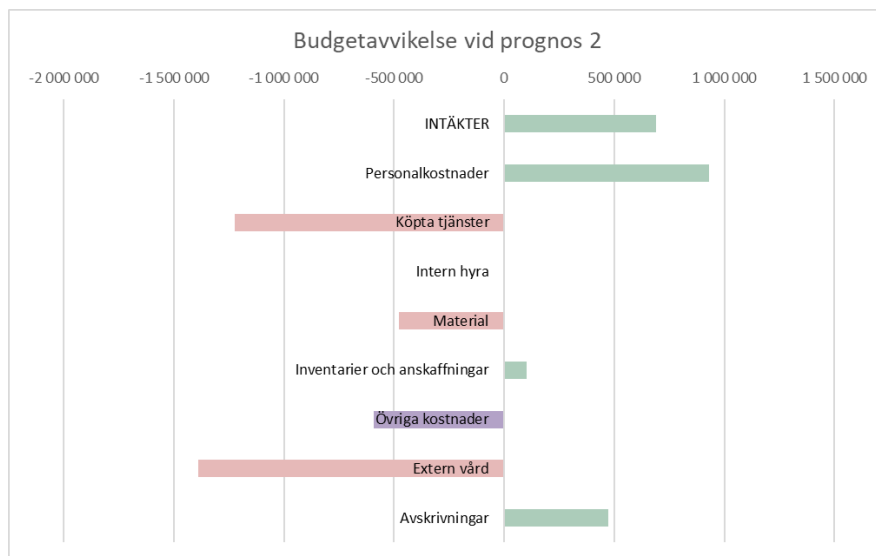
ÅHS ÖVRIG DRIFT	Bokslut 2024	Utfall Juni 2024	Utfall Juni 2025	Budget 2025	Prognos 2 2025	Budgetav. P2
INTÄKTER	-10 825 502	-5 262 978	-5 082 328	-9 390 000	-10 082 000	692 000
Personalkostnader	63 345 634	32 535 223	34 015 636	66 513 000	65 583 000	930 000
Köpta tjänster	18 169 836	9 350 370	9 465 014	17 582 500	18 805 800	-1 223 300
Intern hyra	7 848 913	3 924 456	3 924 581	7 933 000	7 933 000	0
Material	10 507 566	5 267 190	5 668 508	10 393 700	10 872 000	-478 300
Inventarier och anskaffningar	527 125	236 079	228 709	793 800	692 800	101 000
Övriga kostnader	460 245	198 692	112 288	-312 324	279 200	-591 524
Avskrivningar	1 458 403	781 960	620 696	1 775 000	1 300 000	475 000
DRIFTSKOSTNADER	102 317 722	52 293 971	54 035 432	104 678 676	105 465 800	-787 124
NETTOKOSTNADER	91 492 219	47 030 993	48 953 104	95 288 676	95 383 800	-95 124

EXTERN VÅRD	Bokslut 2024	Utfall Juni 2024	Utfall Juni 2025	Budget 2025	Prognos 2 2025	Budgetav. P2
NETTOKOSTNADER	10 757 104	4 897 111	5 317 612	9 810 000	11 200 000	-1 390 000

ÅHS TOTAL	Bokslut 2024	Utfall Juni 2024	Utfall Juni 2025	Budget 2025	Prognos 2 2025	Budgetav. P2
INTÄKTER	-10 825 502	-5 262 978	-5 082 328	-9 390 000	-10 082 000	692 000
DRIFTSKOSTNADER	113 074 826	57 191 082	59 353 044	114 488 676	116 665 800	-2 177 124
NETTOKOSTNADER	102 249 323	51 928 104	54 270 716	105 098 676	106 583 800	-1 485 124

De totala nettokostnaderna per 31.06.2025 uppgår till 54,3 (51,9) miljoner euro. Den totala budgeten för 2025 uppgår till 105,1 miljoner euro. Prognos 2 för helår 2025 visar nettokostnader på 106,6 miljoner euro och därmed indikerar prognosen en total negativ budgetavvikelse på -1,5 miljoner euro för hela året.

Den negativa budgetavvikelsen härrör sig främst från extern vård samt det extra budgetanslaget för överskridningen vid 2024 år bokslut. Budgetöverskridningen (-488.324,-) i bokslut 2024 anges som minskade kostnader under övriga kostnader i ÅHS övrig drift.

Nedan beskrivs de områden som har de största avvikelserna i prognos 2 mot budget:

Intäkter;

- Utfallet per 30.06. uppgår till 5,1 (5,3) miljoner euro. De lägre intäkterna beror på en lägre fakturering av utskrivningsklara patienter under 2025.
- Prognosen visar en positiv avvikelse på totalt 0,7 miljoner euro. Beräkningarna utgår från att patientavgifterna kommer att hålla budgeterad nivå medan ersättningarna håller en högre nivå än budget.

Personalkostnader;

- Utfallet per 30.06 uppgår till 34,0 (32,5) miljoner euro.
- Prognosen visar en positiv avvikelse på totalen om 0,9 miljoner euro. Avvikelsen beror på vakanta tjänster där en stor del av dessa resurser (främst läkare) ersätts med köpta tjänster. I dessa fall är kostnaden för köpta tjänster avsevärt högre än den budgeterade personalkostnaden.

Köpta tjänster;

- Utfallet per 30.06 uppgår till 9,5 (9,4) miljoner euro.
- Prognosen visar en negativ avvikelse på -1,2 miljon euro. Avvikelsen härrör sig främst från det stora problemet gällande rekrytering av läkare vilket medför en större kostnad för köpta tjänster för läkarvikarier. En annan orsak är att kostnaderna för laboratorietjänsterna som stigit under de senaste åren.

Material;

- Utfallet per 30.06 uppgår till 5,7 (5,3) miljoner euro.
- Prognosen visar en negativ budgetavvikelse på -0,5 miljoner euro. Avvikelsen härrör sig från en fortsatt hög kostnad för vård, laboratorie- och operationsmaterial.

Övriga kostnader;

- Utfallet per 30.06 uppgår till 0,01 (0,02) miljoner euro.
- Prognosen visar en negativ budgetavvikelse på -0,6 miljoner euro. Avvikelsen härrör sig från att 2024 års budgetöverskridning (0,5 miljoner euro).

Extern Vård;

- Utfallet per 30.06 uppgår till 5,3 (4,9) miljoner euro.

- Prognosen visar en negativ budgetavvikelse på -1,4 miljoner euro. Beräkningen baseras på att hittills har besök och vård dygn följt fjolåret i stort. Orsaken till ökade kostnader är prishöjningar hos vårdleverantörerna.

Uppföljning av resultatförbättringar i budget 2025

I budget 2025 har ÅHS utgående från budgetramen specificerat resultatförbättringsområden. Den målsatta inbesparingen för dessa i budget 2025 är 1,2 miljoner euro. I prognosen har beräkningar gjorts att 0,7 miljoner euro kan uppnås.

Sekreteraravdelningen

Målsatt inbesparing 2025 -366.000,-

Prognos 2 -59.167,-

Kommentar: Den målsatta summan består dels av minskade personalkostnader samt ökade kostnader för köpta tjänster. Ett resultat av samarbetsförhandlingen blev att senarelägga tidpunkten för ibruktagningen av köptjänst. Ibruktagningen anpassas efter tidtabellen för införandet av det nya vårdinformationssystemet. För att säkerställa att införandefasen har den backup som behövs så kommer verksamheten att ha full bemanning t.o.m. 1.11.2025 fastän köptjänsten tas i bruk ca 1 månad tidigare. Detta leder till en fördröjning i kostnadsminskningen med ca 2 månader. Full effekt av åtgärderna nås under 2026. Projektet följer tidtabell.

Optimering av operationsflöden

Målsatt inbesparing 2025 -310.000,-

Prognos 2 -145.000,-

Kommentar: Den målsatta summan består av minskade kostnader för jour och beredskap samt extra personal på Kirurgkliniken och ANOPIVA. Det finns produktionsutmaningar på operation vilket medfört att vårdköerna ökat. Vårdgarantin utmanas och kostnaderna för extern vård kan öka. Risk finns således för att kostnaderna för personal ökar för att kunna öka produktionstakten.

Administration

Målsatt inbesparing 2025 -323.905,-

Prognos 2 -253.905,-

Kommentar: Den målsatta summan består av minskade personalkostnader inom stabsfunktioner samt lägre kostnader för köpta tjänster och material. Prognosen visar ett lägre utfall då en effektiviserad upphandling och inköpsprocess ej kan förverkligas under den perioden kartläggning av servicecenter sker. Upphandlingsenheten som därmed inte är fullt bemannad har inte möjlighet att öka antalet upphandlingar och effektivisera inköpen vilket leder till att vissa materialkostnader inte kan sänkas.

Budgettjänster 2024

Målsatt inbesparing 2025 -242.932,-

Prognos 2 -242.932,-

Kommentar: 4,5 tjänster som budgeterades 2024 verkställdes ej och beloppet kan därmed sparas i sin helhet.

TOTALT

Målsatt inbesparing 2025 -1.242.837,-

Prognos 2 -701.837,-

Finansavdelningens uppföljning

Budgetansvar	Utfall Jan - jun	Budget helår ex TA	TA	Prognos helår ex TA
ÅHS Linjeorganisation	-37 943 234	-74 330 593		-74 407 600
ÅHS Stabsorganisation	-11 009 871	-21 446 407	488 324	-20 976 200
Summa linje och stab	-48 953 104	-95 777 000	488 324	-95 383 800
Extern Vård	-5 317 612	-9 810 000		-11 200 000
TOTALT	-54 270 716	-105 587 000	488 324	-106 583 800

**Ålands hälso-
& sjukvård**

Uppföljning av verksamhetsmål per 30.06.2025

Innehållsförteckning

<i>Medicinsk ledning och utveckling</i>	2
<i>Primärvårdskliniken</i>	4
<i>Tandvårdskliniken</i>	6
<i>Akutkliniken</i>	7
<i>Medicinkliniken</i>	9
<i>Kirurgkliniken</i>	15
<i>BB-/gynekologkliniken</i>	17
<i>Barn- och ungdomskliniken</i>	19
<i>Ögonkliniken</i>	21
<i>ÖNH-kliniken</i>	22
<i>Psykiatriska kliniken</i>	23
<i>AN-OP-IVA kliniken</i>	25
<i>Laboratorieenheten</i>	27
<i>Radiologiska kliniken</i>	29
<i>Sjukhusapoteket</i>	30
<i>Vårdutveckling och ledning</i>	32
<i>HR-enheten</i>	35
<i>Ekonomienheten</i>	37
<i>Upphandlingsenheten</i>	39
<i>Tekniska enheten</i>	40
<i>IT enheten</i>	41
<i>Intern service</i>	42

Medicinsk ledning och utveckling

Ansvarsperson

Chefsöverläkare Jun Nagamori

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Utveckla det primär- och sekundärpreventiva arbetet Förverkliga innehållet i Åtgärdspaket 2023 – 2025 för att främja fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor (LG 12.12.2024, §197).		☐
Optimera antalet vårdplatser Ta fram en projektplan tillsammans med vårdutveckling och ledning.		☐
Implementering av Cosmic Utbilda personal i användningen av Cosmic för att säkerställa effektiv tillämpning enligt uppsatta planer med leverantör.		☐
Stärka primärvården - plan för e-hälsa (regeringsprogrammet) Utreda hur digitala lösningar gällande tjänster till patienter (e-hälsolösningar) kan förbättra effektivitet, kvalitet och tillgänglighet. Resultatet utgör en viktig grund för ÅHS plan för e-hälsa.		☐
Öka samverkan mellan vårdnivåer (regeringsprogrammet) - patienter med långvarig smärta Förtydliga och vid behov utveckla vårdkedjan för patienter med långvarig smärta (LG 23.1.2025, §11).		☐
Förtydliga vårdansvaret primärvård - specialistsjukvård Införa enhetliga remissriktlinjer samt skärpa remissbedömningar.		☐

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Optimera operationsflödet en dagkirurgisk verksamhet som organisatoriskt, i så stor utsträckning som möjligt, kan särskiljas från slutenvården.		☐
Renovering av fastigheter Planering för att renovering av fastigheten som inrymmer avdelningsvård (medicinavdelningen, kirurgavdelningen, BB/gynekologavdelningen) genomförs.		☐
ST Utveckla ST utbildningar i samarbete med Uppsala och Åbo. Ta fram ST avtal med Uppsala.		☐
TIB. Verka för en myndighetsgemensam tjänsteman i beredskap.		☐
Myndighetgemensam lägescentral Delta i framtagandet av en myndighetgemensam lägescentral.		☐
Genetiska vägledare Två sjukskötare ska ha genomfört utbildning till genetiska vägledare.		☐

Nödvärmeplan Ta fram riskanalys samt utvärdera åtgärder för att säkra värmeförsörjningen.		☐
Blodförsörjning Samarbeta med Finlands röda kors samt andra aktörer för att åstadkomma stabil blodlogistik till Åland.		☐
Studenter Utveckla samarbetet med Åbo kring läkarstudenter.		☐

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Minska antalet besök på akuten Ta fram en projektplan tillsammans med vårdutveckling och ledning.		☐

Primärvårdskliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Malin Ringbom

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Reproduktiv hälsa Primärvårdens mål är att utveckla verksamheten inom barn-, mödra- och preventivmedelsrådgivning samt skol- och studerandehälsovård enligt gällande förordning. Stödja reproduktiv hälsa som också inkluderar fertilitet och familjeplanering.	Verksamheten pågår enligt förordning. Planering angående gemensamt Familjecenter har inte framskridit.	
Hemsjukvård Sammanslagning av norra och södra Ålands hemsjukvård som projekt. Ansvarsläkarmodell för hemsjukvård och boenden utreds. Projekt tillsammans med Mariehamns stad för att minska besöken på akutmottagningen från boenden. Noggranna vårdplaner. Utveckla rutiner för närmare samarbete med palliativa enheten.	Sammanläggning av Norra och Södra Ålands Hemsjukvård genomförd. Samarbete och diskussion pågår med avd 1 palliativa enheten.	
Seniormottagningen En utvärdering av Seniormottagning genomförs. Deltar i projektet angående ansvarsläkare. Fortsatt arbete inom folkhälsostategi (regeringsprogrammet).	Fortsatt uppföljning och utveckling av Seniormottagningen sker.	
Läkarbemanning För att det på Åland ska finnas en hälsocentralläkare per 1 500 invånare behövs sammanlagt 20 läkartjänster. En del av dessa kan vara utbildningstjänster. För närvarande finns det 18 tjänster. Strategin för att rekrytera specialistläkare i allmänmedicin baserar sig på att ÅHS själva utbildar specialistläkare i samarbete med Helsingfors universitet. Fortsatt arbete med läkarkontinuitet och distrikt. Förhoppning att VIS kan hjälpa oss med att definiera distrikten och vilka patienter som tillhör vilken läkare.	Ständigt pågående.	
Utveckling av mottagningsverksamhet Fortsatt utvecklingsarbete inom primärvårdens jourverksamhet och mottagningsverksamhet. Speciellt fokus på läkarkontinuiteten för de äldre och de multisjuka. Förhoppningar att nya VIS kan hjälpa oss i frågan hur områdesläkaren bättre kan omfatta sitt distrikt. Detta arbete stämmer också överens med den årliga återkopplingen från patientföreningarna där man poängterar vikten av att få träffa samma läkare och tala med samma sjukskötare vid kontakt med hälsocentralen. Fortsatt samarbete och utveckling med övriga kliniker bland annat akutmottagningen vad gäller jourverksamheten och eventuellt gemensamt triage samt sjukskötarledd smärtmottagning.	Fortsatt viktigt att nå så god läkarkontinuitet som möjligt. För att nå 1500 patienter per allmänläkare krävs ytterligare tjänster. Ingen progress vad gäller eventuellt gemensamt triage med akutmottagningen.	

Lågtröskelmottagningen för barn- och unga Fortsatt utveckling av verksamheten. Hälsovårdare placeras vid Mental Hälsa.	Rekrytering till tjänsten på kommande. En ny start där LTM är närmare knuten till Mental Hälsa planeras.	
Livsstilsmottagningen Utbildning planeras inom tobaksprevention under våren. FPA har krav på psykosocialt stöd vid tobaksavvänjning vid utskrivning av tobaksavvänjningsmedel. En ny satsning på Fysisk Aktivitet på Recept, FaR, görs tillsammans med Folkhälsan. Detta delvis inom projektet en Friskare Framtid som stöder sig på Folkhälsost strategi för Åland och dess åtgärds paket (regeringsprogrammet).	FaR projektet står stilla då Folkhälsan inte fick igenom sitt önskemål om en aktivitetslots. Det finns således för närvarande ingen att remittera till. Tobaksavvänjningen på plats på Livsstilsmottagningen.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Digitalisering Fortsatt satsning på mobila och digitala lösningar för att erbjuda smidiga och patientsäkra lösningar. Ökad interaktion med patienter via patientportal (Mitt ÅHS). Satsning på digitala sjukvårdsbesök. Pilotprojekt Brändö och Kökar med digitala läkarbesök. Implementering av ett nytt VIS kommer att ge kringeffekter på hela verksamheten. Stora förhoppningar finns på tekniska lösningar innanför nya VIS. Digitala bärbara arbetsstationer för hemsjukvården (surfplattor) med nya VIS. Utreda hur digitala lösningar gällande tjänster till patienter (e-hälsolösningar) kan förbättra effektivitet, kvalitet och tillgänglighet. Resultatet utgör en viktig grund för ÅHS plan för e-hälsa (regeringsprogrammet).	Stor satsning på nytt VIS med start 27.9 har gjorts under året. Digitala läkarbesök på Kökar och Brändö på plats men används inte i speciellt hög utsträckning.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Planering av familjecenter/rådgivningscenter Målsättningen är att starta ett familjecenter/rådgivningscenter i ÅHS regi med synergieffekter för hela preventiva verksamheten. Utredning har gjorts med KST men denna lösning ligger kanske längre fram då det är en större satsning.	Familjecenter är inte genomfört.	
Samarbete med socialvården Fortsatt utveckling och samarbete av samtliga samverkansavtal med KST gällande bland annat missbrukarvård, familjecenter och äldrevård.		

Tandvårdskliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Riikka Lindholm

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Verksamhet BEMANNING Rekrytering av hälsocentral tandläkare. 3/7 st vakanta tandläkartjänster ORTODONTI Tandställningsspecialist på konsultbasis ORALKIRURGI Specialist inom oral kirurgi på konsultbasis MOBIL ENHET Att uppfylla lagens krav om skärgårdstandvård		○
Prioriterade grupper Vi bemöter de prioriterande grupperna enligt individuella behov.		○

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Digitalisering Digital patient ankomstanmälan till Winnhit		○
Samarbete NARKOSTANDVÅRD Specialistläkare inom anestesi till Tandvårdsenheten på konsultbasis		○

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Samarbete Utökat samarbete med ÖNH Radiologiska kliniken och hälsocentralerna. Vi har många gemensamma patienter och svåra frågeställningar Samarbete med KST genom information och gemensamma planeringsmöten. Samarbete Flyktingmottagningen.		○

Akutkliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Petter Westerberg

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Vårdpersonalens kompetensutveckling All vårdpersonal ska ha gått de listade utbildningar som hör till akutens utbildningspaket för upprättande av baskompetens såsom A-HLR, ATSS, relevanta TILDA-utbildningar etc.	Alla har gått HLR-utbildningarna, nästan alla har gått ATSS. Flertal interna utbildningsprojekt pågår.	
Bemötande Kontinuerligt arbete med bemötande i enlighet med klinikkens värdegrund. Avser både i kontaktytan med patienter, anhöriga, kollegor samt övriga personalgrupper.	Kontinuerligt arbete.	
Kompetensbeskrivning för akutens vårdpersonal För att synliggöra vilken kompetens som behövs för arbetet på akutkliniken har en kompetenskartläggning för akutens sjukskötare gjorts. Akutsjukskötarens kompetensbeskrivning är klar och i bruk. Återstår helikoptersjukskötarens del.	Återstår helikoptersjukskötarens del.	
Läkarresursen - dimensionering och rekrytering. Akutläkare: Fortsatt målsättning att rekrytera specialistläkare inom akutsjukvård så befintliga 3 tjänster blir besatta. Jourläkare: ÅHS bör i skyndsam ordning planera för hur man, då AT-läkarsystemet fasas ut (2026), avser säkra tillgången till jourläkare på akuten, och inom ÅHS övriga verksamheter.	2st 50% akutläkartjänster tillsatta.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Akutens kunskapsbank på intranätet Påbörjar arbetet med genomgång av befintliga dokument, uppdatering av vårdprogram och framtagande av mall för den digitala plattformen.	Arbetet påbörjat. Fortsätter efter semestrarna.	
Utvecklingsarbete utifrån "Akuten-rapporten 2022" Fortsatt arbete i enlighet med de mål som beskrivs i rapporten. ITA: Fortsatt diskussion med ledning och övriga verksamheter kring behovet av ITA/kortvårdsavdelning. Arbetet fördröjts till följd av sparbetning. Triage: Fortsatt utredning tillsammans med ledningen och övriga berörda verksamheter avseende gemensam triage och patientflöde enligt endörrsprincipen. Arbetet fördröjts till följd av budgetläget. Under 2025-2027 bör även övriga delar av rapporten ses över.	Fortgående arbete. RETTS införs i samband med införandet av Cosmic vilket underlättar triage på akuten. ITA-verksamheten fortsätter inom ramen för befintliga resurser/lokaler. Mål att definiera ITA-kriterier under hösten.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Digitalt beslutsstöd och journalsystem för ambulans och helikopterverksamheten Under 2025 kommer ett nytt vårdinformationssystem att tas i bruk inom ÅHS. Arbetet med att inkludera den prehospita verksamheten och helikopterverksamheten i det nya VIS-systemet fortsätter.	Frågan lyfts men ligger på is tills nytt prehospita avtal framtaget.	
Ambulanssjukvårdens riktlinjer De pediatrika behandlingsriktlinjerna är under bearbetning och beräknas färdigställas under 2025.	Under arbete.	
ÅHS medicinska ledningsansvar för alarmcentralen. Vissa utbildningsinsatser har utgått från MRV. Ambulansavtalet mellan ÅHS och Mariehamns stad sades upp 2024 och utredning angående hur den prehospita verksamheten ska organiseras pågår. ÅHS medicinska ledning för alarmcentralen är en del i den helhet som diskuteras.	Frågan sammanhängande med framtagandet av nytt prehospita avtal där inbördes rollfördelning behöver definieras.	

Medicinkliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Ida-Mari Elfving-Gustafsson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
VÅRDAVDELNING 2 - sjukskötarmottagning inom smärta Sjukskötarmottagning inom smärta är under 2025 i projektform. Verksamhetens mål är att öka andelen patienter som får stöd i ett tidigt skede för att därigenom kunna upprätthålla sina funktioner och vara kvar i arbetslivet och i andra sociala sammanhang. Utveckla vårdkedjan tillsammans med primärvårdskliniken (LG 23.1.2025, §11).	Sjuksköterskan har tagit emot patienter för samtal 3-5 gånger, enligt planering. Presentationer för HC, tandvården m.fl. har hållits. Fler möten med primärvården planeras. Patienters upplevelser på mottagningen har varit positiva. Ny utvärdering och vidare planering under hösten.	
VÅRDAVDELNING 2 - neurologmottagningen - översyn av rutiner Se över rutiner för migränbotox, dystoni- och spasticitetsbotox, avancerad parkinsonbehandling och vaccinationsbehovet inför MS-behandling samt se över rutiner kring epilepsi och neuroteamets roll. Se över samarbetet med andra enheter. Se över verksamhetens remisskriterier. Neuroteamet och neurologmottagningen har förankrat sin roll gällande strokepatienter.	Rutiner för de olika neurologiska diagnoserna är på gång. Lika så med remisskriterier. Subcutana Duodopapumpar är igångsatta för de aktuella patienterna.	
PARAMEDICIN - implementering VIS Implementeringen av nya vårdinformationssystem förväntas uppta tid och resurser från samtliga i personalen.		
PARAMEDICIN - ergoterapi - kognitiv svikt Ergoterapin skall arbeta för att öka kunskapen inom ÅHS kring vikten av tidig upptäckt av kognitiv svikt.	Föreläsning för läkare och vårdpersonal planeras in efter Cosmics införande.	
PARAMEDICIN - fysioterapi - bäckenbottensproblematik Fysioterapin planerar att utveckla sitt arbete kring bäckenbottenproblematik hos män samt ta fram preoperativ information vid prostataingrepp.	Preoperativ information håller som bäst på att tas fram.	
PARAMEDICIN - socialkuratorer - Procure for Health Socialkuratorerna är delaktiga i projektet Procure for Health (P4H). Syftet är att minska patienter som frekvent söker vård där orsaken oftast inte är medicinskt motiverad.	Inget har hänt.	
PARAMEDICIN - talterapi - gruppverksamheter Talterapi planerar starta upp gruppverksamheter. En "kommunikationsverkstad" för vuxna för självträning av språk och kommunikation. En grupp för barn/vårdnadshavare kring tidig AKK (alternativ och kompletterande kommunikation).	Grupp för vuxna startade under våren. Grupp för barn planeras till hösten.	

PARAMEDICIN - strokerehabilitering Paramedin ska se över aktuell evidens, bedömningsinstrument samt de egna processerna inom strokerehabilitering.	Fysioterapeuter från medavd., avd 2 och mottagning håller på att ta fram vilka bedömningsinstrument som skall användas. Ergoterapin har gått utbildning och infört ett nytt kognitivt screeningsinstrument för nyinsjuknade strokepatienter. Screening görs av samtliga strokepatienter på medicinavdelning.	
PARAMEDICIN - medicinsk rehabilitering Inom ÅHS godkända processer kring medicinsk rehabilitering och krävande medicinsk rehabilitering skall implementeras i det dagliga arbetet. För paramedicin handlar det främst om bedömningar, uppföljningar och koordinering av rehabiliteringsplaner.	Processerna dokumenterade och implementerade. Föreläsningar hålls för ÅHS personal av rehabkoordinator gällande detta. Samarbetsmöte med privata fysioterapeuter, ergoterapeuter och talterapeuter har hållits.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - patientföreskrifter Se över patientföreskrifter som ett första steg att öka delaktighet i vården.	Mottagningarna har sett över patientföreskrifter och det material man ger ut till patienterna. Man behöver även se över hemsidans information gällande de olika mottagningarna och uppdatera.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - diabetes/endokrin Utreda vilka möjligheter det finns inom polikliniken och vilka utbildningsinsatser som behövs för att starta upp sjuksköterskeledd endokrinmottagning.	En beskrivning av endokrinsjukskötares ev. arbetsuppgifter, skolning samt resursbehov gjord. Ej granskad/godkänd.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - riskkonsumtion av alkohol (regeringsprogrammet) Genomföra AUDIT vid sjuksköterskeledda besök för PCI för att upptäcka och kunna behandla riskkonsumtion av alkohol i tidigt stadium - relaterat till folkhälsostrategin.	Saknas information om vilken AUDIT mall som ska användas samt vilka gränsvärden som tillämpas inom ÅHS generellt. Kontakt har tagits till ANDTS gruppen men ännu oklarhet.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - hudmottagningen - utveckla PDT behandling Utveckla PDT behandling med dagssolljus för att minska användningen av PDT lampa.	Förberedelser gjorda och kriterier satta på lämplighet för detta, nu inväntas lämplig patient att tillämpa på.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - klinisk fysiologi Utreda i samarbete med andra som utför fysiologiska undersökningar förutsättningar för att nå målet med att samordna och standardisera.	Samordning krävs för att utreda.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - osteoporos Utreda i samarbete med primärvården förutsättningarna för att kunna förverkliga målet med DXA mätare.	Samordning krävs.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - samordning Utreda vilka patienter som skulle ha behov av samordnande insats mellan specialister/mottagningar och utreda hur en möjlig vårdkoordination kunde se ut för att optimera mående och minska på besök genom samordning.	Påbörjas senare.	
MEDICINAVDELNINGEN - implementering VIS		

VIS - implementering av den nya VIS från januari fram till april. Pilot projekt för hela avdelningen.		
MEDICINAVDELNINGEN Ökad användning av strukturerade vårdprocesser, arbetsbeskrivningar och checklistor, som skall tas fram gemensamt av personalen under ledning av medicinskt ansvariga läkare, med fokus på patientsäkerhet, men även arbetsmiljö och trivsel. Systematisk inskolning av ny personal i avdelningens rutiner och arbetssätt, men också utbildning i användning av nya rutiner och teknisk utrustning av ordinarie personal skall prioriteras. Fortsatt inskolning för personal i ny medicinsk utrustning bland annat AIRVO och hjärtövervakning. Brister och säkerhetsrisker skall lyftas på ett konstruktivt och lösningsinriktat sätt och alla skall känna sig delaktiga i förbättringsprocesser. Struktur skall skapas för tillämpning av rutiner för vårdhygien, nutrition, sårprofilax och behandling. Analys av risker för arbetsskador med hjälp av ergoterapeut och förslag på åtgärder och hjälpmedel skall tas fram.		

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
VÅRDAVDELING 1 - tjänster Omvandla biträdande avdelningssköttjänsten till en sjuksköttjänst. Omvandla en närvårdartjänst till en sjuksköttjänst. Besätta båda tjänster med kompetent och engagerad personal. Besätta en nu obesatt närvårdartjänst.	Tjänsten som biträdande avdelningsskötare har blivit omvandlad och besatt med behörig personal Närvårdartjänsten har inte blivit omvandlad till sjuksköttjänst.	
VÅRDAVDELING 1 - intagningsrutiner Implementera och optimera de nya intagningsrutinerna.	Påbörjat. Vidare efter semestermånaderna.	
VÅRDAVDELNING 1 - utveckling Bilda en arbetsgrupp "Utbildning och utveckling" som planerar och organiserar avdelningens interna utbildningarna och utarbetar en standard för studerandes praktisk på avdelningen. Målet är att två sjukskötare och två närvårdare bildar gruppen.	UU-gruppen har börjat sitt arbete.	
VÅRDAVDELNING 1 - intagningsrutiner Symtomskatta alla patienter som skrivs in på avdelningen och som har förmåga att kommunicera verbalt eller nonverbalt. Använd ett passande instrument.		
VÅRDAVDELNING 1 - delegering Ny fördelning av administrativa arbetsuppgifter. Målet är att hitta uppgifter som kan delegeras från avdelningssköterskan till en eller flera ansvarspersoner.	I arbete.	
VÅRDAVDELNING 2 - vårdavdelningen - TILDA Kvalitetssäkra rutinerna för utbildning av personal genom att ta i bruk det webbaserade utbildningsverktyget Tilda inom avdelningsverksamheten.	Tid för införande av Tilda har inte funnits under våren.	
VÅRDAVDELNING 2 - dagrehabilitering - förtydligad kommunikation Förtydliga informationen till Funktionsrätt Åland om hur man arbetar med de olika vårdlinjerna inom Dagrehabiliteringen.	Arbetet med att informera inom ÅHS och ut mot tredje sektor fortsätter.	

Förtydliga informationen om Dagrehabiliteringens verksamhet inom ÅHS.		
VÅRDAVDELNING 2 - minnesmottagningen - förtydligt samarbete med primärvårdskliniken Förtydliga minnesmottagningens uppdrag i relation till seniormottagningens uppdrag gällande patienter med minnessjukdom samt förtydliga och vid behov utveckla vårdkedjan.	Minnesmottagningen har under våren haft lite kontakt med seniormottagningen och skriftligt förtydligande ska ännu göras vad gäller uppdragen.	
VÅRDAVDELNING 2 - minnesmottagningen - utveckling av vårdprogram Läkemedel för Alzheimers eventuellt på kommande och i så fall behöver vårdprogram för detta utvecklas.	Det kommer inte att införas nya läkemedel för Alzheimers under 2025, så Vårdprogram behöver inte ännu skrivas.	
VÅRDAVDELNING 2 - neurologmottagningen - förtydligad kommunikation Förtydliga neurologmottagningens kommunikation gällande verksamheten till patienter och Ålands neurologiska förening.	Nuerologmottagningen och Neurologiska föreningen har haft bra kontakt med varandra.	
PARAMEDICIN - näringsterapi - riktlinjer gällande nutrition Näringsterapin tar fram riktlinjer gällande nutrition utgående från THL:s riktlinjer. Dessa ska finnas tillgängliga för såväl ÅHS interna användning som för utomstående.	Påbörjat arbetet med riktlinjerna.	
PARAMEDICIN - Effector Hjälpmedelscentralen implementerar och optimerar användningen av det nya hjälpmedelsprogrammet. Här ingår även koppling mot nya vårdinformationssystemet.	Finns fungerande rutiner i användning av Effector. Avvaktar koppling mot Cosmic	
MEDICINPOLIKLINIKEN - implementering VIS Implementering av VIS. Införande av VIS kommer att kräva resurser av mottagningarna under året, dels med skolningsinsatser dels med att se över rutinbeskrivningar och hitta nya arbetssätt inom ansvarsområdet som tilldelats.	Medicinpolikliniken haft skolningstillfällen i Cosmic. Arbeta kring rutiner och implementering pågår.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - TILDA TILDA. Se över varje mottagning och den kompetens/kunskap som behövs för att arbeta på respektive mottagning.	Arbete pågår. Påbörjats allmänna kompetenskrav som gäller varje mottagning.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - Effector Få in all hjälpmedelsutrustning i Effector.	Stor del av utrustningen är uppdaterad i Effector.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - vårdprogram Vårdprogram och PM. Uppdatera och utveckla respektive specialistmottagnings PM och vårdprogram inför implementering av VIS.	Arbete pågår kring PM. Bristen på specialistläkare på vissa mottagningar gör att arbetet inte framskrider som planerat.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - endoskopi - patientflöden och riktlinjer Titta över patientflöden och riktlinjer kring endoskopi för att utreda möjligheten att överta skopier inom programmet för tarmcancerscreening.	Tarmcancerscreeningen överförs på endoskopi i sin helhet från och med hösten 2025. Nu övertagits skopier och hantering av positiva svar från Medimar.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - ökad samverkan mellan vårdnivåer (regeringsprogrammet) Utökat samarbete med primärvården kring kroniska stabila patienter som kan följas upp där istället för specialistsjukvården. Tillsammans med primärvården utreda vilka patientgrupper som kan överföras och hur vårdkedjan kan se ut för olika patientgrupper.	Samordning krävs med primärvården.	

Medicinavdelningen Implementering av ny VIS. Enhetlig, effektivare och säkrare läkemedelsordination för ineliggande vård och säker överföring mellan vårdinrättningar och till öppen vård. Vårdtyngdmätning. Förbättra arbetsprocesser – jobba ergonomiskt för att minska sjukskrivningar. Använda adekvata hjälpmedel. Anskaffa anpassade hjälpmedel till verksamheten. Regelbundna planeringsdagar 2 gånger per år för att utöka personalens delaktighet. Utföra interna enkäter och föreläsningar för att upprätthålla kunskaper. Utöka samarbete med andra kliniker: hospiteringar internt och vid mottagande universitetssjukhus (ÅUCS, HUS och AS).	Vis påbörjat e-learning inte cosmic eftersom stora delen av avdelningen är på semester. Korta undervisningar angående ergonomi pågår under hela året Hospiteringar - interna hospiteringar på går under hela året. Interna föreläsningar på går under hela året. Arbetsbeskrivningarna - planeras genomgång i november.	
Medicinavdelningen - TILDA TILDA- implementera kompetenskartläggning och anskaffa kompetanskort. Samarbete med hygiensköterskan.	Pågående arbete.	
Medicinavdelningen - minska läkemedelskostnader Samarbete med sjukhusapotekets farmaceut - minska läkemedelskostnader och läkemedelssvinn.	Fortsatt samarbete med husets farmaceut.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
VÅRDAVDELNING 1 - hembesök Strukturera och optimera hembesöken från palliativa mottagningen. Målet är 30 hembesök under 2025.	Personalbrist har gjort att vi inte har möjlighet att ha mottagningen öppet på onsdagar då hembesöken skulle genomföras.	
VÅRDAVDELNING 1 - samarbete med KST Planera ett möte med representanter från KST för att ventiler problem och hitta lösningar i samarbetet.		
PARAMEDICIN - fysioterapi - FaR (regeringsprogrammet) Fysioterapin deltar tillsammans med andra verksamheter inom ÅHS i arbetet med att implementera "Fysisk aktivitet på recept" (FaR).	Verkar som att projektet stannat upp.	
PARAMEDICIN Näringsterapin kan fungera som stöd och rådgivare i samband med att landskapsregeringen tar fram en nutitionspolicy för äldre.	Regelbunden kontakt och utbyte med näringsterapeut på Landskapsregeringen.	
PARAMEDICIN Paramedicin strävar efter att öka samarbetet och dialogen med KST:s boenden. Gäller främst gränsdragning mellan rehabilitering och friskvård/fysiska aktiviteter.	Första möte med KST har hållits. Samarbetet och arbetsfördelning håller på och tas fram under sommaren inför nytt möte till hösten.	
MEDICINPOLIKLINIKEN - hjärtmottagningen - studiebesök Studiebesök till ÅUCS hjärtenheten.	Hjärtmottagningen, sjukskötare och läkare genomförde ett studiebesök till ÅUCS i mars.	
MEDICINPOLIKLINIKEN	Uppskjutet till senhösten pga VIS. Tagits del av patientföreningarnas allmänna feedback till ÅHS.	

Ha möten med patientföreningar för att synliggöra mottagningarnas arbete och vilka förväntningar patienter har på vården.		
MEDICINPOLIKLINIKEN - onkologi/hematologi - sexuell hälsa Uppmärksamma och ge information om sexuell hälsa vid cancersjukskötarbesök som ett led i att uppmärksamma livskvalitetförsämrande faktorer i ett tidigare skede. Samarbete med cancerföreningen kring saken.	Ämnet sexuell hälsa tas upp på besök till cancersjukskötare, samarbete med cancerföreningen kring kontakt med mottagningen för sexuell hälsa.	
Medicinavdelning ökad samverkan mellan vårdnivåer (regeringsprogrammet) Förbättra vårdkedjor för olika diagnoser från akuten – avdelning – primärvård och kommunen.	Regelbundna interna mötet (3 gånger per år) mellan sjukvårds personal ssk.	

Kirurgkliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Dan Gustafsson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Registerverksamhet omfattande kirurgi och ortopedi Kolon-, bråck, kolecystectomi-, höft- och knäprotesregister är för närvarande funktionella. Höftfraktur- och bröstregister på kommande. Administratör för register kommer att behövas – sjukhusövergripande, är en förutsättning för framtida verksamhetsutveckling och -utvärdering.	lagstiftning på plats, N-VIS implementeras och efter detta kan riktig registerverksamhet startas.	
Bröst- och endokrinkirurgi Bröstcancerkirurgin revideras och utvecklas. I planen ingår gemensamma tele-onkologiska konferenser med ÅUCS, gemensam patologi med ÅUCS samt kliniskt utbyte.	Patologitjänster från ÅUCS har ännu inte fullbordats. Resursering otillräcklig ÅUCS.	
Ortopedi och gastrokirurgi forskningsprojekt Implementering av nya protesmetoder inom ortopedkirurgin - det avgörande är dock att resursering återfinns på operationsavdelningen för ytterligare expansion av repertoaren. Forskningsprojekt som berör kolorektalcancer på Åland. Syftar till att förbättra vårdkvaliteten, minska kostnader samt profilera kliniken inför kommande rekryteringar.	Unipoteser utförs, första artikeln gällande kolorektalcancer screening inskickad. CRC screeningen utförs snart helt inom ÅHS.	
AVDELNINGEN + MOTTAGNINGEN - implementera nya VIS Arbeta aktivt med processen med att implementera nya VIS.		
AVDELNINGEN - kompetensförsörjning Utveckla kompetensen genom att sjukskötare hospiterar inom andra kliniker inom ÅHS, framförallt på AN-OP-IVA kliniken.	Besparingsåtgärderna har slagit ner på personalens utbildning.	
MOTTAGNINGEN - kompetensförsörjning Fortsättningsvis arbeta aktivt med att höja personalens kompetens och kunskap inom mottagningens olika områden, dvs urologi, ortopedi och kirurgi.	Besparingsåtgärder slagit ner på personalens utbildning.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Dagkirurgi Dagkirurgin har de rätta verksamhetsförutsättningar för att fungera optimalt.	Dagkirurgin lider fortfarande av samma systemfel där ingen separat linje med separat personal finns för denna verksamhet. Inom urologin är planen att expandera antalet dagkirurgiska patienter	

	under 2026 genom nya tekniska lösningar.	
AVDELNINGEN + MOTTAGNINGEN - beredskap och resiliens Arbeta aktivt med att fortbilda avdelningens personal inom krisberedskap med fokus på praktiskt genomförande.	Arbete pågår (TL4 klass).	
AVDELNINGEN - arbetsvälbefinnande Arbeta aktivt för att främja arbetsklimatet på avdelningen samt höja arbetsvälbefinnandet.	Kontinuerligt arbete.	
E-hälsa Utveckla tillgängligheten samt patienternas möjlighet till delaktighet i vården.	Inväntar nya lösningar iom N-VIS.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Kolorektalcancerscreening/forskning Genomgång av de senaste (7) årens kolorektal (CRC) cancerfall och den första interimslaysen av screeningen visar att 60% av de screeningupptäcka tumörerna är stadium I cancerfall. I jämförelse var 20% av CRC cancerfallen stadium I de senaste 7 åren. Betydelsen är bättre prognos för patienterna och mindre kostnader för sjukvårdssystemet då behovet av tilläggsbehandlingar bör minska.		
Ortopedi - forskning Axelkirurgi - protetik projekt påbörjas. Minskar externvårdskostnader.		

BB-/gynekologkliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Annika Kahnberg

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Bemanning Vårt mål är att ha alla tjänster tillsatta med minst 3 fasta läkare och en vikarie samt alla barnmorsketjänster tillsatta samt tillräckligt med vikarier där som täcker upp för ledigheter. Fortsätta med underläkare både i rekryteringssyfte men också för att korta vårdköer. Fortsätta problem med bemanning läkare. Barnmorskor är alla tjänster tillsatta.	Ännu ej rekryterat fler fasta gynekologer. Barnmorskesidan bättre.	
Kvalitetssäkring Kvalitetssäkring genom bl.a. framtagande av vårdprogram samt uppdatering av befintliga. Personalen gör regelbundet/årligen webb-baserade utbildningar inom CTG, suturering, NEO-HLR, S-HLR och NEWS. Vi fortsätter interna ALSO-utbildning regelbundet. SERI-mottagning för för enhetlig och god vård för patienter utsatta för sexuellt våld. Har som målsättning att på sikt kunna få fram statistik att använda för kvalitetssäkring, förhoppningsvis med nya VIS.	planeras användning av Tilda.	
Kompetensutveckling Upprätthållande av kompetens genom utbildning/fortbildning samt extern hospitering framförallt inom förlossningsvård. Möjliggöra/uppmuntra kortare arbetsinsatser på annan ort/större sjukhus All personal uppmuntras att hospitera på annat/större ställe för mer erfarenhet.	läkarsidan ok, en del bm jobbar på andra ställen, behöver får till hospitering.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Delaktighet Personalen ansvarar för olika kompetensområden. Planeringsdagar med samtidig kompetensutveckling. Gemensamma möten med personal regelbundet. Årliga medarbetarsamtal.	olika ansvarsområden finns utvecklingssamtal skall hållas för bm, planeringsdag i höst.	
Hållbarhet Vi väljer flergångsmaterial där det går och återanvänder i mån av möjlighet. Personalen skall trivas utifrån gemensamma mål och värdegrund. Tillräckligt med medel/resurser för att tillgodose en god vård för patienter samt användarvänlig och patientsäker utrustning.	inget nytt.	

Digitalisering Arbeta aktivt för att hitta digitala lösningar för verksamheten. Arbete med VIS.	VIS på gång.	
Samarbete över klinikgränserna Samarbete med övriga kliniker. Perinatologimöten med barn och mödravården. Gemensam utbildning med barn för återupplivning nyfödda. Bäckenbotten team med psykolog och uro/fysioterapeut.	fortsätter som tidigare.	
Vårdutveckling Utveckla vården enligt närliggande regioner, ex vattenförlossningar, hålla sig ajour med vad som händer på andra sjukhus.	inget nytt.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Samarbete Samverkan med KST, gällande barnskydd, brottsofferjouren, Folkhälsan och patientorganisationer. Samarbete med externa vårdinrättningar. Att synliggöra vårt arbete och kvinnosjukdomar, vid behov genom kontakt med media.	tidsbrist, men intentionen finns.	

Barn- och ungdomskliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Christian Johansson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
BUP - Vakant psykologtjänst Rekrytera en psykolog till vakant vikariat.		
BUP - Föräldrastödsprogram i grupp Utöka möjligheterna att utföra behandlingar och föräldraskap i grupp utifrån Unified protocol. Hitta en utbildning som ger Unified protocol.		
BUP - kompetenskartläggning Fortsätta kompetens/kunskapskartläggningen.		
BUP - "Barn och Ungas digitala vanor och koppling till psykisk ohälsa" Upprätthålla och stöda arbetet kopplat till "Barn och Ungas digitala vanor och koppling till psykisk ohälsa".		
BUP - Digital kunskapsbank och behandling Börja samla sajter och material.		
Trygga, planera framtida kompetensförsörjning Regelbundet adressera kompetensförsörjningen i klinikledningen.		
BARN- OCH UNGDOMSKLINIKEN Skola in egen ortoped med hjälp och handledning från ÅUCS.	Egen ortoped inskolad via ortopeder från ÅUCS och hospitering på KS och bedriver regelbunden verksamhet på Barnmottagningen 1-2 dagar/månad.	
Barnmottagningen - Sköterskeledd mottagning för astma Skapa och börja implementera programmet. > 20 patienter år 2025.	Protokollet, processerna klara. Skall nu implementeras i praktiken.	
Vårdprogram för onkologiska verksamheten Utformning, innehållsförteckning och "skelett" klart.	Ansvariga sjukskötare hospiterat på ÅUCS. Kommunikation med ansvariga läkare i Åbo och Mariehamn förtydligad. Vi kan följa Åbos onkologiska vidareutbildning. Nya anvisningar är skrivna och på väg till Kunskapsbanken.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
BUP - lågtröskelmottagningen Stöda fortsatt verksamhet inom lågtröskelmottagningen.	Ingen bemannad lågtröskelmottagning.	

Barn- och Ungdomskliniken - Öka resiliens och hållbarhet genom välmående personal. Välmående personal genom mera inflytande gällande t.ex. arbetsschema, möjlighet till att arbeta deltid, dagtid = attraktiv arbetsplats = gynnar rekrytering.	Alla gör sitt önskeschema. På sommaren kunde man välja 12 h arbetspass. Bra möjligheter att jobba deltid.	
---	---	---

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
BARN- OCH UNGDOMSKLINIKEN - samarbete med ÅUCS Utveckla samarbetet kring onkologiska patienter.	Hospitering av ansvariga sjukskötare. Följer onkologerna vidareutbildning från ÅUCS. Förbättrat kommunikationen, mer direkt telefonkontakt med onkologerna på ÅUCS.	

Ögonkliniken

Ansvarsperson

Jun Nagamori

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
E-hälsa Utreda hur olika digitala lösningar kring mottagningsverksamhet kan förbättra effektivitet, kvalitet och tillgänglighet.		☐
Förskrivning av hjälpmedel Fortsätta arbetet med att utveckla gemensamma kliniköverskridande processer vid förskrivning av hjälpmedel tillsammans med öron-, näs- och halsmottagningen samt paramedicinska mottagningen.		☐
Sjuksköterskekompetens Planera och genomföra hospitering för en sjukskötare		☐
Sjukskötarkompetens Införa regelbundna interna utbildningar		☐
Läkarbemannning Stabil konsultläkarvemannning med god täckning för sub spec kompetens		☐
Sjukskötarkompetens Undersöka möjligheterna till formell ögonsjukskötarutbildning		☐
Optiker Utveckla samarbetet med privata optiker		☐
Möta ökat vårdbehov Ta fram remissriktlinjer		☐

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Synrehabilitering Fortsätta utveckla synrehabiliteringen.		☐

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Samarbete med Ålands synskadade r.f. Utvärdera åtgärdsförslagen som har kommit från Ålands Synskadade r.f. i samband med förfrågan om feedback från ÅHS patientråd, samt göra en plan för förverkligande.		☐

ÖNH-kliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Dan Gustafsson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Tillgänglighet Utreda hur tillgängligheten för personer med hörselnedsättning kan förbättras, bl.a. genom att ta reda på vilka lösningar motsvarande verksamheter i närregionerna har.		
E-hälsa (regeringsprogrammet) Utreda hur olika digitala lösningar kring mottagningsverksamhet kan förbättra effektivitet, kvalitet och tillgänglighet.		
Förskrivning av hjälpmedel Fortsätta arbetet med att utveckla gemensamma kliniköverskridande processer vid förskrivning av hjälpmedel tillsammans med ögonkliniken och paramedicinska mottagningen.		
Trekeotomi Fortsätta arbetet med att höja kompetensen runt trakeotomerade patienter hos personal inom hela organisationen i syfte att öka kvaliteten på vården. En sjukskötare inom kliniken fungerar som samordnande resurs.		
Upphandling av hörhjälpmedel Ingå i VARHAS upphandling för hörselhjälpmedel för att öka kostnadseffektiviteten vid inköp. Minska förvaltningsmängden vid utprovning/utlämning av hörselhjälpmedel som innebär snabbare service för patienten och tidseffektiv användning av arbetstid för organisationen.		

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Samarbete med Ålands Hörselförening Fortsätta utveckla det goda samarbetet med Ålands Hörselförening i syfte att utveckla verksamheten.		

Psykiatriska kliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Sirpa Mankinen

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
ÖPPENVÅRDEN - kunskap i behandling av PTSD, trauma En i personalen utbildas i evidensbaserad traumafokuserad behandling för att trygga traumabehandling i kliniken.	Utbildningen pågår.	
KLINIKEN - intern fortbildning Fortsatt implementering av den under 2023 framtagna interna fortbildningsplanen. Fokus år 2025 i syfte att förstärka sjukskötarens roll i patientvård.		
KLINIKEN - personalen har kunskap om återhämtnings inriktat arbetssätt Varje medarbetare i kliniken läser materialet som beskriver bas för återhämtnings inriktat arbetssätt.		
KLINIKEN - diagnostisering och behandling av ADHD Ett vårdprogram för vård och behandling av ADHD tas fram efter att God medicinsk praxis har uppdaterats. Flödet förankras med primärvården samt andra samarbetspartner.		
ÖPPENVÅRDEN - psykoedukation Upplägg för psykoedukation för olika diagnosgrupper tas fram under 2025.		
KLINIKEN - suicidprevention Medarbetarna går igenom SPISS-fortbildningen i suicidprevention.		
KLINIKEN - kunskap i ECT-behandling Två medarbetare (en läkare, en sjukskötare) utbildas i ECT-behandling för att garantera behandlingens tillgänglighet.		
KLINIKEN - säkert hembesök Rutiner för säkert hembesök tas fram.		
KLINIKEN - informativ hemsida Klinikens hemsidor har informativ och uppdaterad information. Hemsidor uppdateras.		
KLINIKEN - information till patient om vårdansvar Patienter hänvisas rätt med tydlig information vid ändring av vårdansvaret (in- och utskrivningar från avdelningen samt öppenvården) samt remittering till olika behandlingar. Skriftlig patientinformation liksom checklistor för personalen tas fram.		
KLINIKEN - bedömning av risk för våld Rutiner för bedömning av risk för våld tas fram.		
KLINIKEN - brukarstyrd inläggning		

Kort inläggning vid behov stöder vård av en del patienter. Upplägg för brukarstyrd inläggning tas fram för att förtydliga nuvarande praxis.		
ÖPPENVÅRDEN - öppen sjukskötarmottagning I syfte att öka tillgängligheten inleds en öppen (drop in) sjukskötarmottagning (tre timmar på 1-2 dagar/vk) för att underlätta för patienter som har svårt att använda sig av telefonkontakten eller komma på en exakt tidpunkt till mottagningen, samt som gagnas av tätare kontakt med sjukvården. Till öppna mottagningen styrs läkemedelsfrågor och kontroller, samt uppföljningar efter avdelningsperiod. Planeringen sker i januari, start senast i mars. Komplettering med samtida gruppaktivitet planeras.		

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
ÖPPENVÅRDEN - personalråd För att stöda olika yrkeskategoriernas medverkan i verksamheten inleds personalråd med presentation från varje yrkesgrupp. Syftet är att öka multiprofessionell samverkan och delaktighet i verksamhetens utveckling. Personalrådet kan lyfta ärende till klinikledningen.	Personalen tillfrågades: inte behov av ett extra forum.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
KLINIKEN - samordnad individuell plan för patienten Personalen utbildas i upplägget Å-SIP och Å-SIP implementeras.		
AVDELNINGEN - flöde vid krisstöd Flödesbeskrivning med ansvarsfördelningar tas fram.		

AN-OP-IVA kliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Axel Nyberg

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Medicinteknisk utrustning Arbetet med marknadssondering för de planerade inköpen 2025 av anestesimaskiner och övervakningsutrustning har inletts. Upphandlingsprocessen förväntas starta under första halvan av 2025. Gällande övervakningsutrustning är huvudpunkten att avgöra om redan upphandlat system inom ÅHS uppfyller befintliga och framtida krav för klinikens verksamhet. Den medicintekniska utrustning som nått kritisk ålder/nötningsgrad ersätts successivt.		☐
Utbildning och fortbildning Intensivvården/post-op har inlett internutbildningar en gång per vecka med föreläsningar/seminarier med angelägna, välavgränsade ämnen. Verksamheten har varit uppskattad och planeras för en fortsättning under 2025. Akutkliniken och AnOpIVA har inlett ett samarbete med målsättning om workshops för ffa praktiska procedurer där ultraljudsledd diagnostik och punktioner ligger högst på agendan.		☐
Personalförsörjning Med en planerad pensionsavgång sommaren 2025 för en heltidstjänst narkosläkare har rekrytering av två yngre specialistläkare på deltid genomförts. De förväntas börja arbeta på kliniken i september 2025. För att klara det breda spektrum av patienter som behandlas inom ÅHS verksamhet kommer yngre specialistkollegor behöva fortbildning på andra sjukhus med större patientvolym. Detta är samtidigt en förberedelse för ytterligare två planerade pensionsavgångar av narkosläkare inom 3-4 år. Inom intensivvård-och uppvakningsenheterna är personalförsörjning av sjukskötare i balans med nuvarande förutsättningar. Operations- och anestesienheterna har en pågående utbildning och rekrytering för att fylla nuvarande och framtida behov av sjukskötare. Tillsättning av Operationskoordinator gjordes under 2024. Den mycket komplicerade logistik som ligger under denna tjänst börjar nu fungera allt mer tillfredställande och förväntas ge resultat under 2025 med en effektivare operationsplanering. Tjänsten är i nuläget en samling av anställningsutrymmen för andra medarbetare/tjänster och behöver formaliseras under 2025. Två sjukskötersketjänster primärt utformade för dagkirurgisk verksamhet har tillsatts och de startar arbetet i januari 2025.		☐
Dagkirurgisk enhet		☐

Arbetet med att göra om den dagkirurgiska kirurgin till ett separat flöde är i slutfas. I detta ingår att välja rätt sorts ingrepp och rätt patient till dagkirurgi. Det kommer ställa krav på hela den perioperativa kedjan såväl pre-, per- som post-operativt. Därmed blir fler enheter än AnOpIVA med nödvändighet involverade. Även andra behandlingar än rent operationsrelaterade kommer ställas under det dagkirurgiska flödet inklusive ECT-behandlingar. Den nya organisationen börjar i januari 2025 och förväntas kunna öka antalet dagkirurgiska operationer med ca 30% mot slutet av 2025. Involverandet av flera opererande kliniker under 2025 bör kunna ge utrymme för ytterligare effektivitetsförbättringar året därpå. Ett smidigt införande av det nya elektroniska patientjournalssystemet är av yttersta vikt för att effektivt kunna nyttja hela den dagkirurgiska subenhetens potential.		
Digitalisering Instrumentvården har tagit ett spårbarhetssystem (T_DOC) i bruk för att effektivisera och kvalitetssäkra hanteringen av steril gods. Programmet håller successivt på att implementeras i fler delar av sterilverksamheten för att optimera arbetsflöden och omhändertagande av operationsinstrument. Att intern service tagit detta steg är nödvändigt för att hålla kontroll mellan våra enheter och garantera instrumenttillgång och sterilitet och operationsavdelningens funktioner är helt beroende av detta. Det planerade införandet av Cosmic som elektroniskt patientjournalssystem 2025 kommer att kräva stora insatser under flera år innan systemet är färdigtablerat och nått hög funktionsnivå. Målsättningen är att Cosmic ska bli en verksamhetsstärkande åtgärd men utan att negativt påverka välfungerande arbetssätt. I Cosmic kommer även en operationsmodul med möjligheter till mer detaljerad planering pre-, per- och post-operativt. Några fördelar av detta förväntas dock inte under 2025 relaterat till en förväntat längre implementeringsperiod.		☐

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Beredskap och resiliens Planering för, och genomförande av, ytterligare övningar. Undersökning angående tillgång till autonom syrgaskoncentration och dess kompatibilitet med syrgaskrävande utrustning pågår och är del i marknadsundersökning för nya anestesimaskiner. AnOpIVA deltar i planering för hållbarare tillgång till blodprodukter vid kris/katastrof samt för revision av befintlig katastrofplan.		☐

Laboratorieenheten

Ansvarsperson

Laboratoriechef Christian Jansson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Bemanning Inom några år går ett flertal laboratorieskötare (Bioanalytiker) i pension. Det finns idag stor brist på Bioanalytiker, vilket gör att det kommer att bli svårt att få tag i vikarier. Detta ger en ökad belastning på nuvarande personal. Laboratoriet jobbar aktivt för att optimera personalresurserna så att alla delområden har en kompetent bemanning. Laboratoriet jobbar samtidigt aktivt med rekrytering av personal, dels genom att aktivt informera om arbetet på olika skolor och dels genom att öka trivseln på laboratoriet. Laboratoriet har även för avsikt att under året erbjuda närvårdarstuderande LIA platser (lärande i arbete) så att de kan bekanta sig med arbetet på laboratoriet och kanske välja en fortsatt utbildning till Bioanalytiker. Laboratoriet jobbar även vidare med att få igång en utbildning till Bioanalytiker på Åland senast 2026. Ett långsiktigt mål är att alla tjänster skall vara besatta.	Situationen med laboratorieskötare har under året förbättrats. Vi har haft sökande till alla lediga tjänster samt att vi fick tillräckligt med sommarvikarier. Orsaken till den förbättrade situationen är till stor del vår långvariga rekryteringsprocess som nu gett resultat, men även till en del tack vare den åtstramade situationen på fastlandet.	
Kvalitet Laboratoriet utvecklar under året sitt kvalitetsarbete för att följa den nya standarden SS-EN ISO 15189:2022. Målet är att bibehålla FINAS ackreditering.	FINAS gjorde i maj ett tillsynsbesök och gav några avvikelser som nu är korrigerade och godkända.	
Kvalitet - riskanalyser Laboratoriet gör under året riskanalyser för en mängd olika arbetsmoment för att minimera risken för skada på såväl patienter, personal, utrustning, miljö och ekonomi. Se internt dokument "Riskhantering på laboratoriet"	Riskbedömningar görs senare i år.	
Kvalitet - beredskapsplan Laboratoriet tar fram en beredskapsplan för att säkerställa laboratoriets kontinuerliga drift och förmåga att hantera krissituationer som kan påverka laboratoriets verksamhet. Planen innehåller åtgärder för att minimera risker och säkerställa patientsäkerhet.	Beredskapsplanen är klar.	
VIS Laboratoriet byter system för remisser och svar till Cosmic (Cambio healthcare system).	Laboratoriet har levererat alla filer för analysregistret till Cambio. De är nu insatta i Cosmic och fungerar som det ska. Även kopplingen till Analytix fungerar i en testmiljö.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Elektronisk kontakt med externa laboratorier Den största delen av alla svar som kommer från externa laboratorier tas idag emot via epost. Laboratoriet arbetar för att istället få alla svar i elektronisk form direkt in i labjournalen. Det ger snabbare och säkrare svar. Huvudparten av alla svar som kommer från externa lab bör komma i elektronisk form. Laboratoriet skall även kunna skicka elektroniska remisser till externa laboratorier.	Laboratoriet har varit i kontakt med både HUSLAB och TYKSLAB för att komma igång med elektroniska remisser och svar. Laboratoriet kan producera elektroniska remisser, men vi har ännu inte fått elektroniska svar att försöka läsa in i Analytix.	
Upphandling av klinisk kemi och hematologi Laboratoriet upphandlar under året nya analysinstrument för klinisk kemi och hematologi. Under året skall instrumenten installeras, valideras samt att personalen skall skolas in.	Upphandlingen är klar. Hematologiinstrument är installerade och validerade, samt att personalen är inskolad. Nya instrument för klinisk kemi installeras under hösten.	
Organisatorisk obduktion Laboratoriet skall inte mera ansvara för obduktionerna. Laboratoriet har inte någon aktiv del i de rutiner som finns för de som avlider och laboratoriet bör därför inte vara den enhet som ansvarar för att det finns uppdaterade riktlinjer.	Detta har inte behandlats.	
Organisatorisk provtagning Morgonprovtagning på avdelningarna under helg bör göras av personal på avdelningarna.	Detta har ännu inte diskuterats.	

Radiologiska kliniken

Ansvarsperson

Klinikchef Kristian Eriksson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Ny datortomograf Den nuvarande datortomografen är från 2012 och kommer att bytas ut under året. Ny apparatur möjliggör en del nya undersökningsmetoder som kommer att implementeras. Byte av apparat kräver revidering av undersökningsprotokoll samt utbildning av personalen.		
Lågvärdevård Systematisk kartläggning av fenomenet inom radiologi påbörjas.		
Screening av bukaortaaneurysm Screening av bukaortaaneurysm avbröts år 2021 på grund av resursbrist. Socialstyrelsen i Sverige rekommenderar att hälso- och sjukvården erbjuder screening för bukaortaaneurysm till 65-åriga män genom en engångsundersökning med ultraljud. Dödligheten i brustet bukaortaaneurysm är mycket hög. Syftet med screeningen är att minska antalet akuta operationer och dödsfall. Vid tidig upptäckt kan fler män ges möjlighet till en planerad och förebyggande operation som innebär en lägre risk för patienten, både vad gäller dödlighet och allvarliga komplikationer. Screeningprogrammet omfattar enbart män eftersom det inte finns vetenskapligt stöd för screening av kvinnor. Screeningens återupptas år 2025.		

Sjukhusapoteket

Ansvarsperson

Ilona Ettanen-Valkamaa, sjukhusapotekare

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Kontinuerlig fortbildning Deltagande i utbildningar/studiebesök enligt sjukhusapotekets utbildningsplan.		
Tillverkning av aseptiska läkemedelsprodukter Öka verksamheten i det aseptiska tillverkningsutrymmet för att tillverka riskprodukter på sjukhusapoteket. Kartlägga behovet att tillverka smärtekassetter på sjukhusapoteket.	Vi har haft ett möte med palliativa-avdelningen för att kartlägga om det finns behov för smärtekassetters tillverkning på sjukhusapoteket. Sjukhusapoteket har avlastat barnavdelningen med iordningställande av ganciklovir iv doser, totalt 26 doser har iordningställts på sjukhusapoteket.	
Upphandling av skärgårdens läkemedelstransporter Genomgå upphandling av läkemedelstransporter till skärgården tillsammans med upphandlingsenheten.	Sjukhusapoteket har deltagit i förberedelsearbetet till upphandling och uppdaterat kravspecifikationen tillsammans med upphandlingsenhet.	
Validering av läkemedelstransportlådor Enhetlig och ändamålsenlig praxis att packa läkemedelstransporter så att läkemedelskvaliteten under transport kan dokumenterat garanteras. Uppdaterade anvisningar så att personalen vet hur lådorna ska packas. Vid behov anskaffning av nya lådor.	Utkast till anvisning om att packa kyllådor är färdigt och testas i praktiken.	
Läkemedelsmallar i VIS Delta i arbete för att utarbeta gemensamma principer för att bygga läkemedelsmallar i VIS. Delta i skolningar inom område. Bygga mallar i VIS.	Sjukhusapoteket har varit involverat i arbetet kring läkemedelsmallar och också gjort ett stort arbete med läkemedelsdatabasen till programmet.	
Uppdatering av ÅHS planen för säker läkemedelsbehandling Senaste versionen av planen är från 2021 och behöver uppdateras.	Arbetet har inte börjats ännu.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Fortsätta arbete att upphandla ett nytt lagersystem för sjukhusapoteket	Sjukhusapoteket har inte kunnat fortsätta arbetet kring upphandlingen p.g.a. att	

Behovet för nytt lagersystem finns kvar och målet är att kunna fortsätta arbetet.	landskapet inte har återkommit svaret med om sjukhusapotekets finansiering.	
Beredskapsplan för sjukhusapoteket Utarbeta beredskapsplan för sjukhusapoteket	Vi har inte hunnit arbeta med saken.	
Dokumenthantering Utarbeta strukturen till sjukhusapotekets dokument i Omnia process management	Vi har inte hunnit arbeta med saken.	
Strategisk plan för sjukhusapoteket Slutföra arbete som har börjats 2024.	Vi har inte hunnit arbeta med saken.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Informationsbyte med andra om teman VIS och läkemedel Studiebesök och diskussion med andra aktörer i Finland och (Sverige) om vårdinformationssystemets funktioner inom området läkemedel.	Sjukhusapotekare har gjort studiebesök till HUS sjukhusapotek och diskuterat temat VIS. Dessutom informationsbyte med Jönköping kring läkemedelsdatabasens konfiguration.	

Vårdutveckling och ledning

Ansvarsperson

Pia Hollsten-Friman

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Personalresursering - pooltjänster Uppföljning av fördelningen av ordinarie pooltjänsterna.	Tydlig och bra process är framtagen. Skriftlig processbeskrivning tas fram under hösten.	
Kompetenskartläggning gällande sjukskötare Ta fram en kompetensmodell för ÅHS. Modellen ska fungera som en grund för den planerade kompetenskartläggningen.	Material är insamlat men inte klart sammanställt för att ta fram en modell.	
Stärka primärvården - avancerade kliniska sjukskötare (regeringsprogrammet) Som ett led i att förbereda organisationen för tjänster som avancerade kliniska sjukskötare har en kartläggning av behovet gjorts. Resultatet av kartläggningen analyseras och en plan för den fortsatta processen tas fram.	Kopplar även till utredningen av möjligheten till fler sjukskötarmottagningar.	
Stärka primärvården - utveckling av hemsjukvården En kartläggning i syfte att utveckla hemsjukvården har gjorts. Resultatet analyseras och en plan för den fortsatta processen tas fram.	Som ett första steg har Södra- och norra Ålands hemsjukvård sammanslagits till en enhet tillsammans med skärgården.	
Stärka primärvården - utreda möjlighet till fler sjukskötarmottagningar Kartlägga vilka områden inom ansvarsområde 1 (medicinpolikliniken, hälsocentralerna, tandvårdskliniken, radiologiska kliniken, laboratorieenheten) som, helt eller i ökad utsträckning, kunde skötas av sjukskötare.	Förberedande arbetet och diskussionerna är påbörjade. Kopplar även till analysen av kartläggningen av behovet av avancerad klinisk sjukskötare.	
Stärka primärvården - plan för e-hälsa (regeringsprogrammet) Utreda hur digitala lösningar gällande tjänster till patienter (e-hälsolösningar) kan förbättra effektivitet, kvalitet och tillgänglighet. Resultatet utgör en viktig grund för ÅHS plan för e-hälsa.	Förutsättningarna är skapade genom projektet "Digitalisering som en del i utvecklingen av ÅHS" som startar 1.1.2026. Att ta fram en plan för e-hälsa är ett av projektmålen.	
Optimera antalet vårdplatser Ta fram en projektplan tillsammans med medicinsk ledning och utveckling.	Projektplanen klar inom augusti.	
Implementering av Cosmic (regeringsprogrammet) Utbilda personal i användningen av Cosmic för att säkerställa effektiv tillämpning enligt uppsatta planer med leverantör.	Enligt plan.	
Personalresursering - daglig styrning Fastställa struktur och process för fortsatt kliniköverskridande samarbete utifrån erfarenheterna av metoden daglig styrning som		

användes hösten 2024. Fastställa gemensamma anvisningar för användning av vikarieanvändning.		
Personalresursering - utveckling Kartlägga resursanvändningen inom respektive ansvarsområde och ta fram utvecklingsförslag för effektivisering.		
Utveckla det primär- och sekundärpreventiva arbetet (regeringsprogrammet) Förverkliga innehållet i Åtgärds paket 2023 – 2025 för att främja fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor (LG 12.12.2024, §197).	Ett förberedande arbetet har påbörjats.	
Minska antalet polikliniska besök Ta fram en projektplan tillsammans med medicinsk ledning och utveckling.		
Optimera antalet vårdplatser - palliativt team Kartlägga behovet av och möjligheterna till att skapa ett palliativt team.	Hör ihop med projektet optimering av antalet vårdplatser.	
Kliniköverskridande utbildningsplaner En grund för gemensam utbildningsplan är framtagen.	Påbörjas under hösten.	
Öka samverkan mellan vårdnivåer - patienter med långvarig smärta Förtydliga och vid behov utveckla vårdkedjan för patienter med långvarig smärta (LG 23.1.2025, §11).	Arbetet pågår. En första utvärdering av sjukskötmottagning inom smärta gjordes i maj, och då konstaterades att det fortfarande finns plats för fler remisser.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Optimering av operationsflöden Kartlägga och utveckla processerna och rutinerna för operationsplaneringen. Förnya rutinerna för inskrivning av patienter som stöd för att öka dagkirurgiska och polikliniska ingrepp. Genomföra projektet tillsammans med medicinsk ledning och utveckling.		
Utbildningsverktyget TILDA Det webbaserade utbildningsverktyget TILDA kvalitetssäkrar rutinerna för utbildning av personal. Projektet med att införa TILDA inom samtliga kliniker fortsätter.	Projektet har avslutats, och en förvaltningsorganisation har tillsatts.	
Nya arbetssätt och processer - fokus på utveckling och effektivisering Vårdcheferna har kommit in i sina roller och samarbetar med avdelningsskötare och klinikchefer med fokus på utveckling och effektivisering av verksamheterna.		
Nya arbetssätt och processer - projektmodell En projektmodell för ÅHS har tagits fram.	Förutsättningarna är skapade genom projektet "Digitalisering som en del i utvecklingen av ÅHS" som startar 1.1.2026. Att ta fram en projektmodell är ett av projektmålen.	
Nya arbetssätt och processer - utbildningar Utbildningar inom förändringsledning, digitalisering och projektledning prioriteras. Alla inom enheten vårdutveckling och	Interna utbildningsinsatser planeras i samband med kommande EU-projekt.	

ledning ska ha grundläggande kompetens inom dessa områden för att kunna stöda övrig personal på klinikerna.		
Renovering av fastigheter Planering för att renovering av fastigheten som inrymmer avdelningsvård (medicinavdelningen, kirurgavdelningen, BB/gynekologavdelningen) genomförs.		

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Samverkansavtalen - Implementera Å-SIP modellen Ta i bruk Å-SIP modellen för gemensamma patient- och klientplaner.	Projektet Å-SIP är avslutat. Medlemmarna i projektgruppen fortsätter arbetet med att implementera, utvärdera och förbättra Å-SIP modellen för att utveckla ännu bättre samverkan under 2025.	
Samverkansavtalen - Utveckling av rehabiliteringstjänster (regeringsprogrammet) Ett projekt för att utreda behovet av och förutsättningarna för utvecklandet av rehabiliteringstjänsterna i samarbete med kommunerna, Oasen och KST inleds (utvecklingsområde 1 i samverkansavtal om boendeservice). Arbetet görs utgående från Medicinsk rehabilitering – arbetsgruppens rapport (ÅLR 2022/4362) och utredningen omfattar även behovet av och förutsättningarna för utökad medicinsk rehabilitering/hemrehabilitering.		
Minska antalet besök på akuten Ta fram en projektplan tillsammans med medicinsk ledning och utveckling.	Sammanlaget med projektet "Optimering av antalet vårdplatser".	
Stärka de kommunala boendenas förmåga att trygga omsorgen om de äldre En kartläggning i syfte att utveckla hemsjukvården har gjorts. Resultatet analyseras och en plan för den fortsatta processen tas fram. Planen omfattar kommunernas förslag till utveckling med målet att stärka de kommunala boendenas förmåga att trygga omsorgen om klienterna. Detta bidrar både till att minska antalet besök på akuten och till att optimera antalet vårdplatser.		
Samverkan med vårdutbildningarna Öka samarbetet mellan klinikerna samt med vårdutbildningarna gällande koordineringen av praktikplatser för studerande.	Koordineringen av praktikplatser inom ÅHS samordnas och en ansvarsperson kommer att utses.	
Samverkansavtalen - Familjecenter Analysera framtaget material gällande planeringen för familjecenter samt ta fram en plan för nästa steg i processen tillsammans med övriga aktörer.	Planen för nästa steg i processen är under arbete.	

HR-enheten

Ansvarsperson

Avtals- och lönespecialist Terese Åsgård

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Klarlägga och prioritera resursbehov Med anledning av de förändringar som HR-enheten står inför som bildandet av ett servicecenter och kommande pensionsavgång behöver profiler för befintliga vakanta HR-tjänster ses över och förberedelse för nyrekrytering inledas.	En övergripande struktur för roller och ansvarsfördelning har tagits fram. Ett förslag till kravspecifikation för tjänsten som HR-chef har utarbetats. Rekryteringen inleds under augusti. Nödvändiga ändringar i reglementet genomförs innan årsskiftet.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Digitala reseräkningar Ibrukttagande av digitala reseräkningar i Unit4 prioriteras.	Tillbakablick och avstämning av det arbete som påbörjades under 2023. Arbetet fortsätter under hösten.	
Dokumentation av löneprocesser Inom ramen för ÅHS arbete med intern kontroll dokumenterar löneavdelningen 1-2 viktiga löneprocesser	Kartläggning av löneprocesser har genomförts inom ramen för projektet bildande av ett gemensamt servicecenter.	
Digital tidredovisning för läkare Det utreds om det befintliga tidredovisningssystemet Tidomat kan användas för redovisning och rapportering av läkarnas arbetstider.	Påbörjat. Genomgång av läkarnas arbetstidsbestämmelser med programleverantören.	
HR-stöd vid effektivisering av sekreteraravdelningen Leda processen och stöda intern service vid personalminskningar som behöver göras för att uppnå budgeterade resultatförbättringar.	Processen gällande personalminskningar vid sekreteraravdelningen är genomförd. Förändringarna verkställs från och med november.	
Projekt Servicecenter fas 1 & 2 HR-enheten deltar aktivt i såväl styrgrupp som delprojektgrupper i landskapsregeringens projekt som har som målsättning att samla stödfunktioner som bland annat löneredovisning i ett för hela landskapsförvaltningen gemensamt servicecenter. Under 2025 fokuserar arbetet på att kartlägga, utreda och analysera försättningsarna för ett servicecenter.	Löneavdelningen har deltagit i workshopar.	

Anställningsvillkor och arbetsavtal Delta i arbetet med att anpassa och förnya kollektivavtalens bestämmelser till den nya lagstiftningen om landskapets tjänsteinnehavare. Påbörja planeringen för övergång till arbetsavtalsförhållanden för majoriteten av de befintliga anställningsförhållandena vid ÅHS. Anpassa det HR-administrativa systemet för digital hantering av arbetsavtal.	Den nya lagen om landskapets tjänsteinnehavare har ännu inte antagits. Inledande möte med programleverantören gällande digital signering av arbetsavtal.	
--	---	---

Ekonomienheten

Ansvarsperson

Ekonomichef Ulrika Österlund

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
INFORMATION/VÄXEL - effektivera processer och arbetssätt mha av det nya telefonisystemet Växeln ingår i förvaltningsorganisationen gällande det nya telefonisystemet. I samarbete med övriga i förvaltningsorganisationen ökas kunskapen i egna arbetsgruppen samt att växeln stöder utvecklingen av verksamheten i de arbetsprocesser som är relaterade till telefonin.	Förvaltningsorganisationen har ej haft några möten under perioden.	
INFORMATION/VÄXEL - fortsatt arbete med att skapa effektiva processer mha av nya system Passerkortssystemet och tidsregistreringssystemet ersätter andra system och därmed byggs nya arbetsprocesser.		
EKONOMIAVDELNINGEN - förbättrad avstämningsmetodik Fortsätta utvecklingsarbetet med metodik och dokumentering gällande avstämning av bokföring och reskontra.		
EKONOMIAVDELNINGEN - aktivt delta i utveckling av nya processer vid ibruktage av nya VIS Ekonomiavdelningen deltar aktivt i kartlägningsarbete, testning, implementering och införande av såväl nya arbetsmoment som systemstöd. Exempel på nya processer är fakturering och ersättningsansökningar. Ett helt nytt systemstöd för högkostnadsskyddet utvecklas och implementeras under 2025.	Arbetet pågår enligt tidsplan.	
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - förbättrade arbetsprocesser gällande statistik och ekonomi Tydliggöra och dokumentera nya arbetsflöden genom tydliga manualer och processbeskrivningar.	Arbetet pågår i fas med VIS-projektet.	
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - nytt systemstöd för högkostnadsskydd Under 2025 utvecklas ett nytt systemstöd för Högkostnadsskyddet i samarbete med flera externa parter. Utveckling, test och implementering skall ske under 2025 och arbetet drivs av delprojekt ekonomi inom VIS-projektet.	Arbetet pågår enligt plan.	
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - kombinera data för ekonomi och statistik Under 2025 analyseras, kartläggs och påbörjas arbetet med att uppdatera och delvis automatisera fullkostnadsmodellen. Arbetet innefattar även att påbörja arbetet att kombinera information från ekonomisystem med statistik för att öka och förbättra analysmöjligheterna.		

VERKSAMHETSSTYRNINGEN - direktiv och plan för intern kontroll Uppföljning och uppdatering av direktiv enligt plan för internkontroll. Stöda enhetscheferna i framtagande av viktiga arbetsprocesser. Skapa en digital struktur för stödprocesserna så att de är lättillgängliga för organisationen.		
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - rapportering och budgetuppföljning Utvecklad ekonomisk rapportering och budgetuppföljning. Förbättrad kommunikation med budgetansvariga om kostnadsmedvetenhet och budgetanslag under året. En tydlig process- och ansvarsbeskrivning för budgetansvariga.		
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - kartläggning av process för extern vård Kartläggning av processer och en plan för systemstöd på kort och lång sikt.		
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - integrationer av systemstöd Öka de digitala arbetsprocesserna mha av integrationer av olika systemstöd.		
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - tydlig och väsentlig information på intranätet Skapa en tydlig struktur och samla väsentlig information gällande statistik och ekonomi på intranätet.		
VERKSAMHETSSTYRNINGEN - nyckeltal som kopplar till ÅHS strategiska plan Utveckling av nyckeltal som mäter den förändring som ÅHS beskriver i den strategiska planen.		
INFORMATION/VÄXEL - kompetenskartläggning En kartläggning av vilka kompetenser som behövs för arbetet. Kartläggningen ger även svar på eventuellt utbildningsbehov.		

Upphandlingsenheten

Ansvarsperson

Ekonomichef Ulrika Österlund

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Effektivering av inköp Under året påbörjas en översyn för att effektivisera inköpsprocessen. Processen kommer att stödjas och förenklas med hjälp av nytt ärendehanteringssystem.		
Långsiktig upphandlingsplan Som första steg analysera avtalsperioderna för 2026 och 2027 och därmed närma sig ett jämnare flöde.		

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Hållbarhet i upphandlingar och inköp Upphandlingsenheten upphandlar enligt de direktiv som finns gällande hållbarhet i upphandlingsdirektiven.		

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Effektiverat samarbete i offentliga upphandlingar Målsättningen är att förenkla kommunikationen i upphandlingsärenden. Den förenklade kommunikationen skall leda till ökad tydlighet och effektivare beslutsprocess.		
Externt upphandlingssamarbete Utveckla samarbetet med VARHA för att hitta förbättrade samarbetsformer.		

Tekniska enheten

Ansvarsperson

Teknisk chef Stefan Sundberg

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Säkerställd avbrottsfri verksamhet på ÅHS Kartlägg och dokumentera den medicinska gasanläggningen på ÅHS. Utifrån kartläggningen kan en plan på förnyelse tas fram.	Kartläggning påbörjad.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Utökat samarbete mellan tekniska enheten och hjälpmedelscentralen Säkerställ redundans för service och underhåll av hjälpmedel. Arbeta vidare med att få in teknisk dokumentation i det nya programmet för hantering av hjälpmedel.	Rutiner och arbetssätt är framtagna för service och underhåll.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Tydliggjord avgränsning mellan ÅHS och Fastighetsverket gällande fastighets- och sjukhusrelaterade åtgärder Tydliggör ansvarsfördelningen gällande den medicinska gasanläggningen på ÅHS.	Gemensam arbetsgrupp utsedd.	

IT enheten

Ansvarsperson

IT-chef Anders Svensson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Utveckla och införa Mitt ÅHS Införa Mitt ÅHS med funktioner för tidbokning, remissöversikt och kontakthantering.	Tidbokningen lanseras i samband med införandet av nya VIS den 27/9.	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Administrativ informationssäkerhet Guider, stöd- och utbildningsmaterial tas fram för att stötta verksamhetens arbete med informationssäkerhet.	Information och guider finns nu på intranätet.	
Teknisk informationssäkerhet Stärkandet av den tekniska informationssäkerheten sker på flera olika sätt; bl.a. genom ökad redundans på olika nivåer, segmentering av nätverk och utveckling av förmågan till försvar och detektering av intrång.		
Införande VIS - integrationer Integrera nya VIS med övriga tillämpliga verksamhetssystem.		
Införande VIS - lokal infrastruktur Förbereda lokal infrastruktur för ibruktage av nya VIS. Detta inkluderar läskopia, klienter, nätverk, utskriftshantering mm.		
Översyn och optimering licenser Översyn och optimering av användningen av, med tillhörande licenskostnader, Microsoft 365.		

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Myndighetsöverskridande samarbete kring informationssäkerhet Etablera samarbetsformer för informationssäkerhetsarbete med LR, ÅDA och övriga berörda myndigheter.		

Intern service

Ansvarsperson

Enhetschef Eeva Jansson

1-åriga verksamhetsmål per utvecklingsområde 2025-2027

1. Det ÅHS gör

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Motiverad och kompetent personal som känner sig delaktiga KivaQ index är på samma eller bättre nivå jämfört med vid de senaste mätningarna. Arbetsmanualen är uppdaterade (Q2).	Arbetsmanualen är uppdaterade (Q2).	
Utvärdering av instrumentvårdens organisatoriska placering Instrumentvården flyttades under städavdelningen 1.1.2024. Den planerade utvärdering 2024 sköts fram till slutet av 2025.	Instrumentvården flyttades under städavdelningen 1.1.2024. Den planerade utvärdering är framflyttad till slutet av 2025 (Q4).	
Effektivisering av sekreteraravdelningen Modernisera sekreteraravdelning och dess resursanvändning motsvara behovet. Fokus genomföra 2025 a) extern transkribering b) integrera digital patientsjälvanmälan c) uppdatera arbetsbeskrivningarna d) enhetliga arbetsrutiner och -manualer arbetas fram	Effektivisering av sekreteraravdelning och få resursanvändning motsvara behovet pågår a) extern transkribering planeras tas i bruk i samband med VIS (sept 2025) b) integrering av digital patientsjälvanmälan planeras in c) arbetsbeskrivningarna uppdateras kontinuerligt d) enhetliga arbetsrutiner och -manualer arbetas fram	

2. Det ÅHS är

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Hållbarhetsarbete Få möjlighet att fortsätta delta i ÅHS hållbarhetsarbete.	Få möjlighet att fortsätta delta i ÅHS hållbarhetsarbete önskas.	
Biträdande avdelningschefer Utreda behovet av biträdande avdelningschefer.	Utredning av behovet av biträdande avdelningschefer har inte påbörjats. Diskussion pågår.	
VARUFÖRSÖRJNINGEN - digitalisering - integrering av system Hemsjukvårdens IT-system Effector integreras med lagrets IT-system.	Integrering av hemsjukvårdens IT-system Effector integrering med lagrets IT-system är framflyttad.	
Kartlägga interna processer Kartlägga interna processer för att utveckla och effektivisera.	Kartläggning av interna processer för utveckling och effektivisering har påbörjats.	
Utveckla resursfördelningen Utveckla resursfördelningen inom städ- och sekreteraravdelningen.	Utveckling resursfördelningen inom städ- och sekreteraravdelningen har börjats.	

CENTRALKÖKET - digitalisering - licensbyte Licens för Aivo byts mot Aromi.	Licens för Aivo byts mot Aromi under Q4.	
STÄDAVDELNINGEN - digitalisering - utbildning T-doc Utbildning för T-doc programmet genomförts för instrumentvården Q1.	Utbildning för T-doc programmet genomfördes för instrumentvården under Q1.	

3. Hur ÅHS samarbetar med andra

1-åriga mål med beskrivning	Senaste kommentar	Bedömning
Samarbete med andra stödfunktioner inom ÅHS samt med fastighetsägaren Kökets golvbyte under sommaren kommer att kräva en aktiv dialog och planering med andra stödfunktioner inom ÅHS samt med fastighetsägaren. Instrumentvårdens planerade byte av autoklaven under sommaren kräver en noggrann planering med andra interna aktörer samt med fastighetsägaren.	Kökets golvbyte under sommaren har krävts en aktiv dialog och planering med andra stödfunktioner inom ÅHS samt med fastighetsägaren. Instrumentvårdens planerade byte av autoklaven kräver en noggrann planering med andra interna aktörer samt med fastighetsägaren.	
Aktiv dialog samt informationsdelning med externa aktörer Aktiv dialog samt informationsdelning (utbildningar och know how) fortsätter (kommunerna, KST, Folkhälsan, Stiftelsen Hemmet, privata aktörer). Förmedlande av kunskap om rikets rekommendation gällande städ- och hygienrutiner samt nutrition; 1-2 informationstillfällen under 2025. Lagrets informationstillfälle för externa kunder ordnas under Q2.	Aktiv dialog samt informationsdelning (utbildningar och know how) fortsätter (kommunerna, KST, Folkhälsan, Stiftelsen Hemmet, privata aktörer). Förmedlande av kunskap om rikets rekommendation gällande städ- och hygienrutiner samt nutrition; 1-2 informationstillfällen under 2025 /Q4 Lagrets informationstillfälle för externa kunder ordnas under Q4.	

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

§ 64 Budgetförslag 2026

Offentligt

Beredare Ekonomichef Ulrika Österlund
Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunen

Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunens förslag

ÅHS styrelse beslutar avge nedanstående beredning som sitt budgetförslag till landskapsregeringen för år 2026.

Beslut Enligt förslag.
ÅHS styrelse vill starkt påtala att det givna budgetförslaget kräver begränsningar inom vårdutbudet för att kunna realiseras.

Bilagor Kompletterande material budget 2026

Beslutshistorik

Ledningsgruppen 21.8.2025 § 106

Beredare Ekonomichef Ulrika Österlund
Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunen

INLEDNING

Verksamhetsbeskrivning

Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) har som uppgift att i enlighet med LL (2011:114) om hälso- och sjukvård handha den offentliga hälso- och sjukvården på Åland. ÅHS kan sköta sina uppgifter genom att producera vårdtjänster eller genom att köpa tjänster av andra producenter. ÅHS kan även sälja vårdtjänster så länge som myndighetens förutsättningar att fullfölja sina uppgifter tryggas.

Verksamhetens grundpelare

ÅHS är en myndighet vars verksamhet vilar i främsta hand på kompetens, kvalitet och utveckling. ÅHS erbjuder jämlik och professionell hälso- och sjukvård av hög kvalitet. Alla insatser ska bidra till bästa möjliga hälsa och livskvalitet samt stödja det friska hos individen. Vården tar hänsyn till varje människas behov, och respekterar friheten att välja och fatta beslut om den egna hälsan. ÅHS vision "Välmående genom delaktighet" innebär

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

att vi genom ett jämlikt samarbete med invånare, patienter och närstående vill skapa bästa möjliga förutsättningar för alla att ta ansvar för sin hälsa och uppleva välmående. Visionen visar vikten av att handla och kommunicera på ett sätt som skapar möjlighet till delaktighet för invånare, patienter, personal och samarbetspartners. Organisationens kompetensförsörjning är grunden för att myndigheten skall kunna upprätthålla en hög kvalitet på vårdtjänsterna. Utveckling behöver ske kontinuerligt och ÅHS behöver vara konkurrenskraftig och attraktiv både som arbetsgivare och som hälso- och sjukvårdsproducent. Myndigheten har en nyckelroll i förverkligandet av utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland.

Prioriterade strategiska utmaningar och övergripande mål 2026 - 2028

- säkra kompetensförsörjningen
- stärka beredskap och resiliens
- effektivera och optimera processer och resurser
- digitalisera tjänster till patienter och administrativa processer
- stärka delaktighet och inflytande för patienter och personal
- förverkliga innehållet i samverkansavtalen
- delta i utvecklingen av hälso- och sjukvårdsstrategi för Åland
- utveckla hållbarhetsarbetet

BUDGETRAM OCH DIREKTIV 2026

Landskapsregeringen har den 18.6.2025 fastställt budgetramen 2026 för ÅHS till 111,11 miljoner euro. Resultatförbättringskravet för ÅHS i budget 2026 är 1,8 miljoner.

För att stävja kostnadsutvecklingen och bidra till resultatförbättringskraven har styrelsen även givit följande direktiv till organisationen:

- Verksamheten skall fokusera på utveckling och effektivisering.
- Under perioden inrättas inga nya tjänster förutom de som omfattas av redan givna fullmakter.

Extern finansiering

ÅHS har ansökt om och beviljats finansiering ur Ålands strukturfondsprogram för projektet "Digitalisering som en del av utvecklingen av ÅHS". Projekttiden är 2026-2028. De totala projektkostnaderna för projekttiden är 358.542,- euro. ÅHS utreder även möjligheten att ansöka om finansiering från Interreg Central Baltic Programme för ett projekt gällande utveckling av digifysiska mottagningar. Tidsperioden för det eventuella projektet är 2026-2027, och de totala projektkostnaderna beräknas blir ungefär 100.000 euro. Vid eventuellt beviljande krävs 20 % egenfinansiering av projektbudgeten från ÅHS. Projekten har ännu inte startats men en beräkning i budget 2026 har gjorts och en intäkt

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

och motsvarande kostnad på 152.500,- euro för bägge projekt finns upptaget.
Nettoeffekten beräknas till 0 euro för 2026.

RESULTATFÖRBÄTTRINGAR

Budgetramen för 2026 är utmanande då det kräver nya grepp i verksamheten där allt från styrning, processer, efterfrågan och utbud granskas inom alla delar av organisationen. Ett förberedande arbete pågår vilket kräver mycket resurstid redan 2025 som sammanfaller med implementeringen av VIS.

Nedan beskrivs projekten som ingår i resultatförbättringarna. De flesta projekten löper över fler år vilket innebär att den budgeterade resultateffekten blir uppdelad.

Effektivering av sekreteraravdelningens verksamhet (Budgetpåverkan 2025-2026)

Under de senaste åren har alla verksamheter inom stabsfunktionerna genomgått en extern granskning med tanke på möjligheter till effektivering, digitalisering och nya arbetssätt. Sekreteraravdelningen, specifikt verksamhetsområdet för medicinska sekreterare, granskades av extern part. En projektplan uppgjordes utgående ifrån granskningsrapporten.

Under våren 2025 hölls samarbetsförhandlingar som utmynnade i att antalet tjänster inom sekreteraravdelningen minskar med 21, 20 tjänster som medicinska sekreterare och en tjänst som förman. Effektiveringsåtgärderna är att köpa tjänster för transkribering och ta ibruk digital ankomstanmälan. Upphandlingen gällande transkriberingstjänst är slutförd och köptjänsten tas ibruk i slutet av september 2025. Digital ankomstregistrering beräknas tas ibruk fr.o.m. november 2025.

Budgetpåverkan 2026

-172 000 euro

Optimering av operationsflöden (Budgetpåverkan 2025-2026)

För projektet optimering av operationsflöden finns en framtagen och godkänd projektplan. Projektplanen baseras på de utredningar som gjorts gällande användningsgraden av operationssalar och dagkirurgisk vård.

Det övergripande målet med projektet är att öka produktiviteten inom operationsverksamheten och åstadkomma resurseffektivare vårdflöden.

Med ökad produktivitet finns möjlighet att genomföra fler operationer på ÅHS, korta ner väntetid till operation och minska andelen patienter som behöver remitteras utanför Åland på grund av vårdgarantin.

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

Förkortade väntetider för operation bedöms kunna ha positiva effekter för befolkningens hälsa och arbetskapacitet. Med ökad produktivitet skapas förutsättningar för att minska belastningen på personalen och större möjlighet att hålla arbetet inom rimliga arbetstider. Ökad dagkirurgisk verksamhet innebär en minskad belastning på kirurgiska avdelningen och därmed ett minskat behov av vikarieanvändning.

Projektet kan medföra produktionsmässiga förändringar som innebär att antalet vårdplatser kan förändras.

Projektplanens delmål benämns som öka andelen dagkirurgi, öka andelen kirurgiska ingrepp som görs polikliniskt och minska andelen operationer som görs jourtid.

Budgetpåverkan 2026

-390 000 euro

Optimera antalet vårdplatser och minska antalet besök på akuten (Budgetpåverkan 2026-2029)

Den allmänna utvecklingen inom hälso- och sjukvården går mot mer resurseffektiv vård med fokus på att ge stöd så nära patientens vardag som möjligt. Kortare vårdtider, medicintekniska framsteg, ökad utveckling av dagkirurgi, mer avancerad hemsjukvård och digitalisering är faktorer som sammantaget minskar behovet av traditionella vårdplatser. Utredningar och analyser av vårdverksamheten visar att tre områden är centrala för att optimera användningen av vårdplatser: 1) anpassning av antalet platser till det faktiska behovet, 2) minskning av vårdperioder samt 3) reducering av återinläggningar. En uppdragsbeskrivning för projektet har tagits fram. Syftet är att uppnå en effektiv och långsiktigt hållbar användning av vårdplatser genom att utveckla mer strukturerade vårdprocesser och stärka samverkan mellan ÅHS, kommuner och kommunalförbund. Större delen av den resultatförbättring som en anpassning av antalet platser utifrån det faktiska behovet förväntas leda till sker genom minskning av personalkostnader. En inledande samarbetsförhandling gällande detta hölls våren 2025.

Inom projektet planeras en utveckling av hemsjukvården samt en utökad och strukturerad samverkan med kommunernas äldreomsorg. Detta förväntas leda till minskat antal besök till akuten, minskat antal korta vårdperioder samt en reducering av återinläggningar.

Budgetpåverkan 2026 omfattar en resultatförbättring som relaterar till målet att minska antalet besök på akuten, och som i budget 2025 beskrevs som ett skilt projekt.

Budgetpåverkan 2026

-770 000 euro

Minska antalet polikliniska besök (Budgetpåverkan 2026-2029)

Åland har den högsta andelen besök till specialiserad sjukvård per capita i hela Finland.

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

Minskade återbesök till den specialiserade sjukvården och förbättrad samordning mellan primärvård och specialiserad sjukvård har potential att leda till betydande kostnadsbesparingar och effektivare vårdkedjor. För att detta inte ska leda till kraftigt försämrad vårdkvalitet och minskad patientnöjdhet är det avgörande att stärka primärvården och säkerställa god samordning mellan vårdnivåerna. Ökad kontinuitet inom primärvården kan förbättra patientsäkerheten och patientnöjdheten samt avlasta den specialiserade sjukvården. Inför 2026 tas en detaljerad projektbeskrivning och projektplan fram.

Budgetpåverkan 2026
-250 000 euro

BUDGETFÖRSLAG 2026

I ÅHS budgetförslag 2026 uppgår de totala nettokostnaderna till totalt 111 110 000 euro, vilket ryms inom given budgetram. Siffrorna presenteras tydligare i bilagan Kompletterande material Budget 2026.

Budgetmoment Övrig drift	Budget 2025	Budget 2026	För. B2025-B2026	För. i %
Intäkter	-9 390 000	-9 692 500	-302 500	3,2%
Driftskostnader	105 167 000	110 600 500	5 433 500	5,1%
NETTOKOSTNADER	95 777 000	100 908 000	5 131 000	5,4%
.				
Budgetmoment Extern vård	Budget 2025	Budget 2026	För. B2025-B2026	För. i %
NETTOKOSTNADER	9 810 000	10 202 000	392 000	4,0%
.				
ÅHS TOTALT	Budget 2025	Budget 2026	För. B2025-B2026	För. i %
Intäkter	-9 390 000	-9 692 500	-302 500	3,2%
Driftskostnader	114 977 000	120 802 500	5 825 500	5,1%
NETTOKOSTNADER	105 587 000	111 110 000	5 523 000	5,2%

Budgetmoment Övrig drift

Budgetförslaget för 2026 innehåller resultatförbättringar om totalt -1,8 miljoner euro. Dessa ingår i den totala nettoökningen 5,1 miljoner euro. Redogörelsen av förändring i budgetförslag 2026 mot budget 2025 exkluderar budgetöverskridningen 2024.

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

Förändringen i budget 2026 mot budget 2025 består av följande poster:

- Resultatförbättringar (-1,8 miljoner euro). Resultatförbättringarna består av ökade intäkter och minskade kostnader.
- Fullmakt VIS (+3,8 miljoner euro) vilket ger ökade kostnader för köpta tjänster för årlig licenskostnad, systemets drift, underhåll och support. Fullmakten inrymmer även inrättande av två nya tjänster.
- Avtalsmässiga ökningar och justeringar (+2,3 miljoner euro) vilket till största delen innefattar beräknade avtalsjusteringar på personalkostnaderna samt förnyat avtal för prehospital sjukvård och andra mindre avtal.
- Prisjusteringar övrigt (+0,5 miljoner euro) De största ökningarna enligt index finns på material och köpta tjänster för labb samt övrigt vårdmaterial.
- Minskade intäkter för patientavgifter (+0,3 miljoner euro). Patientavgifterna beräknas minskas med ett förändrat högkostnadsskydd. En förändring av högkostnadsskyddet verkställs enligt beslut av landskapsregeringen.

Intäkter och kostnader i budgetförslag 2026 - övrig drift

Intäkterna är budgeterade till 9 692 500 euro, vilket är en ökning med 0,3 miljoner euro.

- Intäkterna från patientavgifterna har justerats pga en kommande förändring av högkostnadsskyddet (-0,3 miljoner euro).
- En ökning av ersättningar härrör sig från ett effektiviserat arbetssätt de senaste åren (+0,4 miljoner euro).
- Beräknad intäkt för extern finansiering om (+0,2 miljoner euro).

Kostnaderna i budgetförslag 2026 är budgeterade till 110 600 500 euro, vilket är en ökning med 5,4 miljoner euro.

-Personalkostnader 66 544 000 euro, en ökning (från budget 2025) på totalt 0,03 miljoner euro. Förändringen består av: resultatförbättringar (-1,8 miljoner euro), avtalsmässiga löneökningar (+1,7 miljoner euro) och fullmakt VIS (två nya tjänster +0,1 miljoner euro)

-Köpta tjänster 22 530 000 euro, en ökning på totalt 4,9 miljoner euro. Förändringen består av:

fullmakt VIS (ökade kostnader för nya vårdinformationssystemet gällande årsavgifter +3,7 miljoner euro), avtalsmässiga ökning för prehospitalt avtal, luftburen sjuktransport samt övriga prisjusteringar +0,8 miljoner euro). Resultatförbättringsprojektet gällande sekreteraravdelningen ger ökade kostnader för köpta tjänster (+0,3 miljoner euro). En beräknad kostnad för projekten relaterade till extern finansiering (+0,2 miljoner euro).

-Intern hyra från Fastighetsverket 7 933 000 euro. Ingen indexjustering är beaktad för

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

2026.

-Material och övriga driftskostnader 11 818 500 euro, en ökning på 0,5 miljoner euro. Förändringen består av prisökningar för vårdmaterial, laboratoriematerial och livsmedel (+0,4 miljoner euro) samt övriga ökningar (+0,1 miljoner euro)

-Avskrivningar och upplösning av investeringsreservering 1 775 000 euro, ingen total ökning från budget 2025.

Budgetmoment Extern vård

Budgetförslaget för 2026 uppgår till 10 202 000 euro, vilket är en ökning om 0,4 miljoner euro. I den senaste prognosen beräknas årskostnaden till totalt 11,2 miljoner euro och därmed finns en stor utmaning i den budgeterade nivån. De ökade kostnaderna beror på vårdleverantörernas ökningar av priserna under de senaste åren. Det finns mindre potentiella effektiviseringsvinster inom den externa vården men dessa kommer inte att leda till större budgetbesparingar. För att minska kostnaderna till föreslagen budgetnivå krävs förändringar i vårdutbudet.

Investeringar

Det totala investeringsbehovet för nya planerade investeringar 2026 beräknas till 1 815 000 euro. Dessa fördelas på följande investeringar:

- Mitt ÅHS 50 000
- IT infrastruktur, arbetsplatser 100 000
- Utveckling trådlöst nätverk 250 000
- Skärmar för laparoskopier 50 000
- Stenlaser 100 000
- Magnetresonanstomograf 650 000
- IVA- sängar 80 000
- Förnyande av dialysutrustning 135 000
- Helikopterplattans utrustning 400 000

Beskrivning av investeringar

Utveckling av Mitt ÅHS

Fortsatt utveckling av plattform för digitala hälso- och sjukvårdstjänster för patienter. Denna del gäller användargränssnittet för patienter som inkluderar en integration mot det nya vårdinformationssystemet.

IT infrastruktur- arbetsplatser

En kontinuerlig uppdatering enligt plan görs för utbyte av arbetsplatser inklusive

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

telefoner, skrivare och headsets.

Utveckling av trådlöst nätverk

Förnyelse och utbyggnad av det trådlösa nätverket. Dagens hårdvara har nått "end of life" för support och uppdateringar. Arbetet görs även för att möjliggöra ett utökat mobilt arbetssätt inom vården.

Skärmar för laparoskopier

En viktig komponent i laparoskopiska ingrepp är att skärmarna möjliggör tydlig och skarp bildöverföring under operationerna. Detta möjliggör att kirurger och medicinsk personal ser detaljerna tydligare vilket förbättrar operationsresultat och patientens säkerhet.

Stenlaser

Stenlasern används för att avlägsna eller behandla stenar i urinvägarna, vilket möjliggör snabbare och mer exakt behandling. Detta minskar behovet av mer invasiva ingrepp och förbättra patientens hälsotillstånd efter behandlingen.

Magnetresonanstomograf

Nuvarande MRI har nått "end of life" och för att säkra reservdelar, support och uppdateringar behöver en ny anskaffas. En ny och modern apparat minskar även underhållskostnaderna och stärker en ökad diagnostik.

IVA-sängar

Nuvarande sängar är mycket gamla och det finns inte mera reservdelar till dem. Specialiserade intensivvårdsängar är utformade för att möta de specifika behoven hos kritiskt sjuka patienter, vilket minskar risken för komplikationer och förbättrar överlevnadschanserna. De moderna intensivvårdsängarna erbjuder även justerbara funktioner som underlättar för sjuksköterskor och läkare att utföra vård och underhåll, vilket minskar belastningsskador och förbättrar arbetsmiljön.

Förnyad dialysutrustning

Dialysutrustningen har uppnått en ålder som kräver inköp av bla dialysapparater, mobila vattenrenare samt en stor vattenrenare. Teknologin utvecklas kontinuerligt för att möta nya krav inom patientsäkerhet och kvalitet. Genom att investera i modern utrustning säkerställer man att verksamheten följer gällande riktlinjer och standarder.

Helikopterplattans utrustning

En ombyggnation av helikopterplattan måste göras på grund av ändrade myndighetskrav. Transport- och kommunikationsverket (Traficom) utfärdade under 2024 en ändrad

26.8.2025

Styrelsen

AHS/128/2025

föreskrift, AGA M2-1, som reglerar anläggning och drift av flygplatser för helikoptrar samt tillhörande tjänster och utrustning. Efter en noggrann bedömning av överensstämmelsen med den ändrade föreskriften har en åtgärdsplan tagits fram. Om åtgärdsplanen inte genomförs kommer helikopterplattan att behöva stängas.

Byggnader tillhörande Fastighetsverket

Sjukhuset invigdes för ca 70 år sedan. Sjukhusfastigheterna lever inte upp till den standard och flexibilitet som sjukvårdsverksamhet av idag och framtiden kräver. Fastighetsverket har tagit fram rapporter som visar på ett stort behov av sanering i de flesta av våra verksamhetsutrymmen. I regeringsprogrammet finns en skrivning om att en grundlig analys gällande hälso-och sjukvården på Åland behöver tas fram. Arbetet leds av Landskapsregeringen och har kommit framskridit enligt plan.

ÅHS och Fastighetsverket har arbetat tillsammans kring framtagandet av olika alternativ för sjukhusets fastigheter i framtiden. Utredningen grundar sig på hälso-och sjukvårdens framtida behov och det fortsatta behovet av renovering/nybyggnation av fastighetsbeståndet. ÅHS styrelse har utgående ifrån utredningen valt att gå vidare med två framtagna alternativ för framtida sjukhusfastigheter. Arbetet går vidare med att Landskapets Fastighetsverk tar fram en fastighetsplan.

Delgivning: Ålands landskapsregering

Ekonomichef Ulrika Österlunds förslag

ÅHS styrelse beslutar avge ovanstående beredning som sitt budgetförslag till landskapsregeringen för år 2026.

Beslut (HSD)
Enligt förslag.

Bilagor Kompletterande material budget 2026

Ålands hälso- & sjukvård

BUDGETFÖRSLAG 2026

Kompletterande material

Innehåll

1. BUDGETFÖRSLAG 2026	3
2. FÖRÄNDRINGAR I BUDGETFÖRSLAG 2026.....	4
2.1 Resultatförbättringar	4
2.2 Fullmakt VIS.....	5
3. INTÄKTER OCH KOSTNADER I BUDGET 2026.....	5
4. UTVECKLING INTÄKTER OCH KOSTNADER.....	7
4.1. Intäkter	7
4.2. Kostnader	7
4.2.1. Personalkostnader.....	7
4.2.2. Köpta tjänster	8
4.2.3. Intern hyra	9
4.2.4. Material	10
4.2.5. Inventarier och anskaffningar	10
4.2.6. Extern vård utanför Åland	11

1. BUDGETFÖRSLAG 2026

I ÅHS budget 2026 uppgår de totala nettokostnaderna till totalt 111,1 miljoner euro.
Nettokostnaderna på totalen ligger därmed inom given budgetram.

ÅHS Övrig drift	Bokslut 2024	Prognos 2	Budget 2025	Budgetf 2026	Förändr B 2025-B2026	%
Intäkter	-10 825 502	-10 082 000	-9 390 000	-9 692 500	-302 500	3,2 %
Driftskostnader	107 117 722	105 465 800	105 167 000	110 600 500	5 433 500	5,1 %
NETTOKOSTNADER	96 292 219	95 383 800	95 777 000	100 908 000	5 131 000	5,4 %

Extern vård	Bokslut 2024	Prognos 2	Budget 2025	Budgetf 2026	Förändr B 2025-B2026	%
NETTOKOSTNADER	10 757 104	11 200 000	9 810 000	10 202 000	392 000	4,0 %

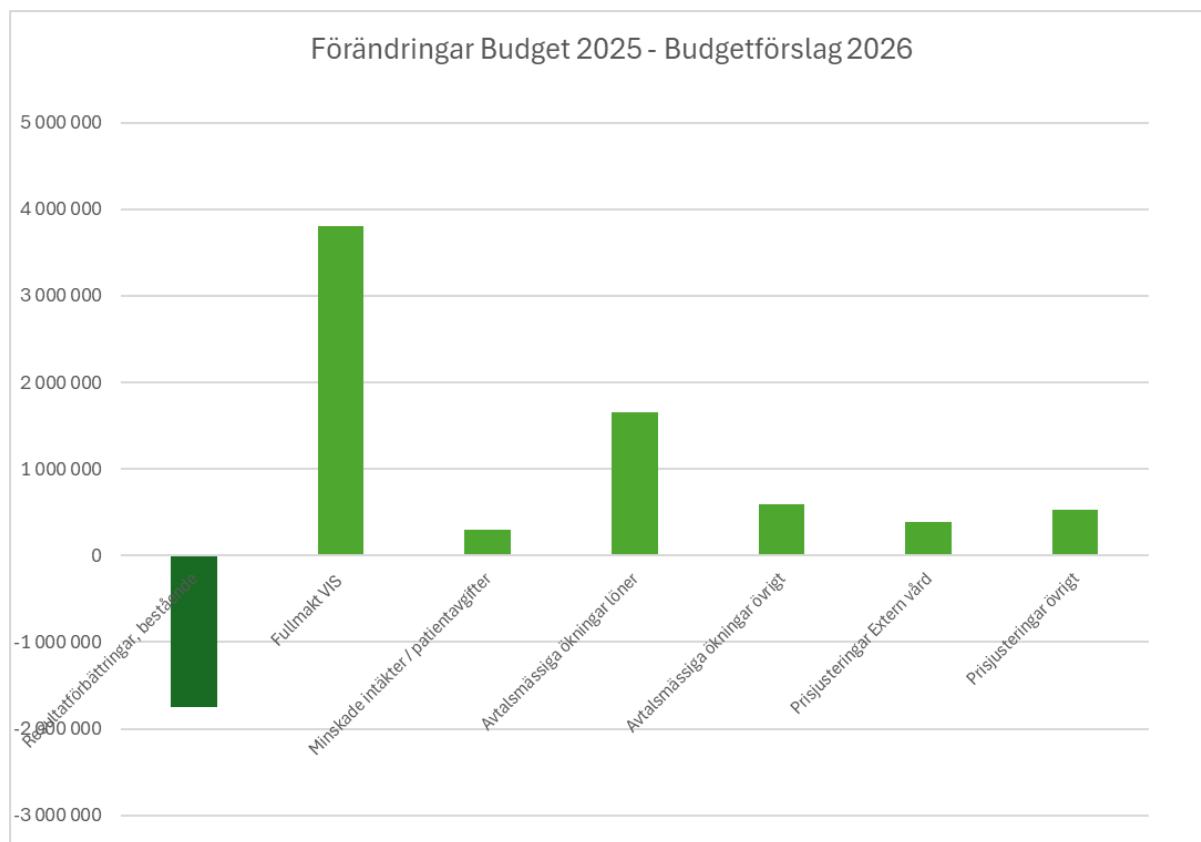
ÅHS Totalt	Bokslut 2024	Prognos 2	Budget 2025	Budgetf 2026	Förändr B 2025-B2026	%
Intäkter	-10 825 502	-10 082 000	-9 390 000	-9 692 500	-302 500	3,2 %
Driftskostnader	117 874 826	116 665 800	114 977 000	120 802 500	5 825 500	5,1 %
NETTOKOSTNADER	107 049 323	106 583 800	105 587 000	111 110 000	5 523 000	5,2 %

ÅHS TOTAL	Bokslut 2024	Prognos 2	Budget 2025	Budgetf 2026	Förändr B 2025-B2026	%
INTÄKTER	-10 825 502	-10 082 000	-9 390 000	-9 692 500	-302 500	3,22 %
Personalkostnader	63 345 634	65 583 000	66 513 000	66 544 000	31 000	0,05 %
Köpta tjänster	18 169 837	18 805 800	17 582 500	22 530 000	4 947 500	28,14 %
Intern hyra	7 848 913	7 933 000	7 933 000	7 933 000	0	0,00 %
Material	10 507 566	10 872 000	10 393 700	10 756 700	363 000	3,49 %
Inventarier och anskaffningar	527 125	692 800	793 800	815 800	22 000	2,77 %
Övriga kostnader	460 245	279 200	176 000	246 000	70 000	39,77 %
Extern vård utanför Åland	10 757 104	11 200 000	9 810 000	10 202 000	392 000	4,00 %
Avskrivningar	1 458 403	1 300 000	1 775 000	2 255 000	480 000	27,04 %
Investeringsreserv	4 800 000	0	0	-480 000	-480 000	
DRIFTSKOSTNADER	117 874 826	116 665 800	114 977 000	120 802 500	5 825 500	5,07 %
NETTOKOSTNADER	107 049 323	106 583 800	105 587 000	111 110 000	5 523 000	5,23 %
Budgetöverskridning 2024			-488 324	0		
TOT			105 098 676	111 110 000		

Budgetram	111 110 000
Differens mot ram	0

2. FÖRÄNDRINGAR I BUDGETFÖRSLAG 2026

Total förändring från budget 2025 till budgetförslag 2026

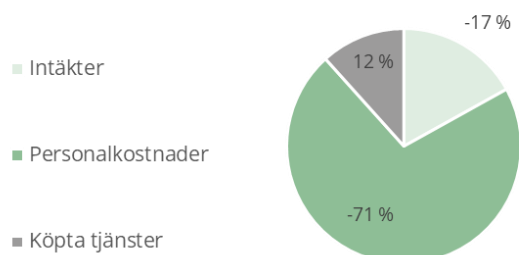

2.1 Resultatförbättringar

Budget 2026 innehåller resultatförbättringar om totalt -1,8 miljon euro.

Förändringar i verksamheten (ökade kostnader)	280 670
Ökade intäkter (ersättningar)	-450 000
Minskade kostnader	-1 581 581

Resultatförbättringarna fördelas procentuellt i budget 2026 enligt nedanstående diagram:

Följande projekt beräknas ge minskade kostnader i budget 2026:

Effektivisering av sekreteraravdelningen	- 172 000
Optimering av operationsflöden	-390 000
Optimering av antalet vårdplatser och besök på akuten	-770 000
Minskning av antalet polikliniska besök	-250 000

Projekten pågår under flera år och därmed är den beräknade effekten i budgeten fördelad på flera år.

2.2 Fullmakt VIS

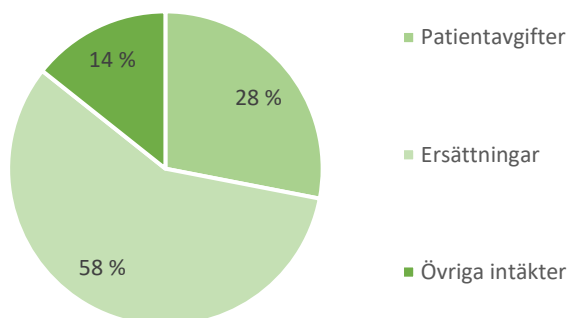
Införande av det nya vårdinformationssystemet föranleder ökade driftskostnader. ÅHS har en fullmakt på ökade driftskostnader på 3,8 miljoner per år och i budget 2026 utgör dessa kostnader

- Personalkostnader – två nya tjänster
- Köpta tjänster – ökning av kostnader för årsavgifter, support och drift

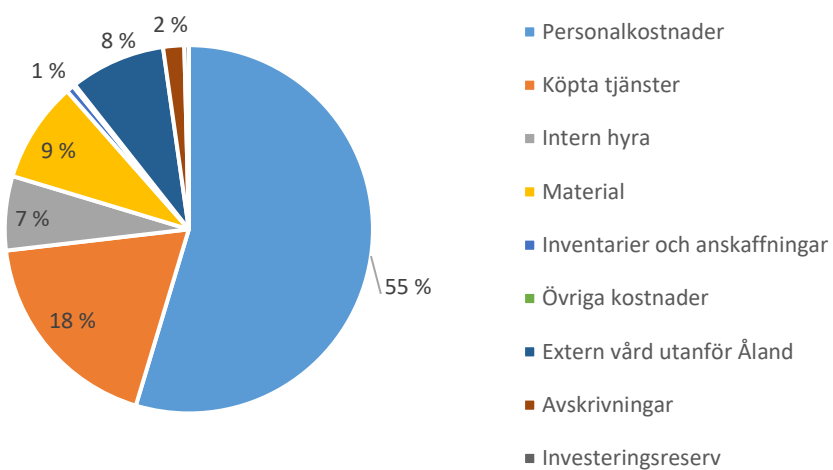
3. INTÄKTER OCH KOSTNADER I BUDGET 2026

ÅHS TOTAL	Bokslut 2024	Prognos 2	Budget 2025	Budgetf 2026	Förändr B 2025-B2026	%
INTÄKTER	-10 825 502	-10 082 000	-9 390 000	-9 692 500	-302 500	3,22 %
Personalkostnader	63 345 634	65 583 000	66 513 000	66 544 000	31 000	0,05 %
Köpta tjänster	18 169 837	18 805 800	17 582 500	22 530 000	4 947 500	28,14 %
Intern hyra	7 848 913	7 933 000	7 933 000	7 933 000	0	0,00 %
Material	10 507 566	10 872 000	10 393 700	10 756 700	363 000	3,49 %
Inventarier och anskaffningar	527 125	692 800	793 800	815 800	22 000	2,77 %
Övriga kostnader	460 245	279 200	176 000	246 000	70 000	39,77 %
Extern vård utanför Åland	10 757 104	11 200 000	9 810 000	10 202 000	392 000	4,00 %
Avskrivningar	1 458 403	1 300 000	1 775 000	2 255 000	480 000	27,04 %
Investeringsreserv	4 800 000	0	0	-480 000	-480 000	
DRIFTSKOSTNADER	117 874 826	116 665 800	114 977 000	120 802 500	5 825 500	5,07 %
NETTOKOSTNADER	107 049 323	106 583 800	105 587 000	111 110 000	5 523 000	5,23 %

Intäkter i budget 2026

Driftskostnader i budget 2026

4. UTVECKLING INTÄKTER OCH KOSTNADER

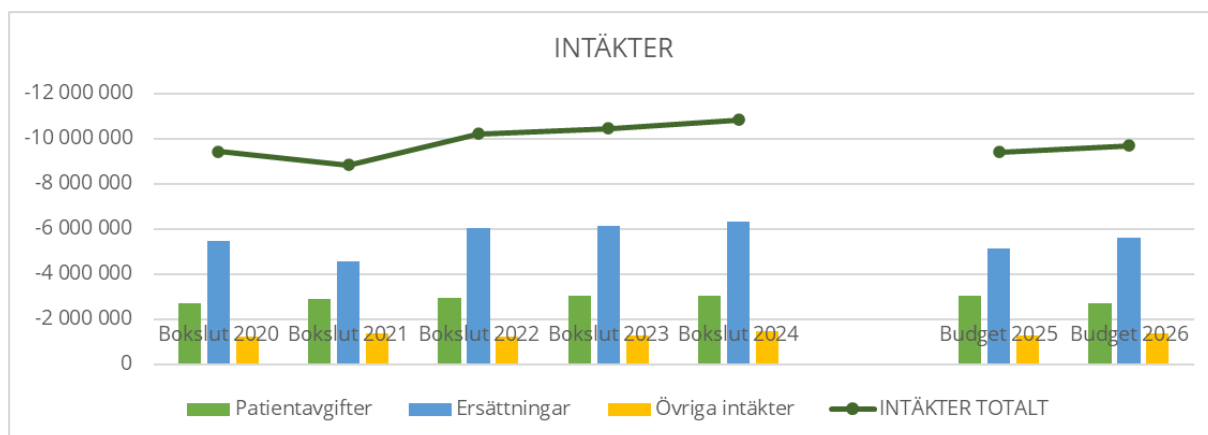
Boksluten för åren 2020-2022 har justerats så att covidkostnader och -intäkter är eliminerade.

4.1. Intäkter

Intäkterna är budgeterade till 9,7 (9,4) miljoner euro, vilket är en ökning med 0,3 miljoner euro.

- Inkomsterna från patientavgifterna har justerats pga en kommande förändring av högkostnadsskyddet (-0,3 miljoner euro)
- En ökning av ersättningar härrör sig från ett effektiverat arbetssätt de senaste åren. (+0,4 miljoner euro)
- Beräknad intäkt för extern finansiering om (+0,2 miljoner euro)

ÅHS TOTAL	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Budget 2025	Budget 2026
Patientavgifter	-2 719 886	-2 888 773	-2 926 591	-3 053 979	-3 045 034	-3 019 000	-2 719 000
Ersättningar	-5 472 059	-4 557 226	-6 043 824	-6 130 175	-6 304 661	-5 111 000	-5 586 000
Övriga intäkter	-1 240 253	-1 371 254	-1 228 045	-1 251 047	-1 475 807	-1 260 000	-1 387 500
INTÄKTER TOTALT	-9 432 198	-8 817 253	-10 198 460	-10 435 201	-10 825 502	-9 390 000	-9 692 500

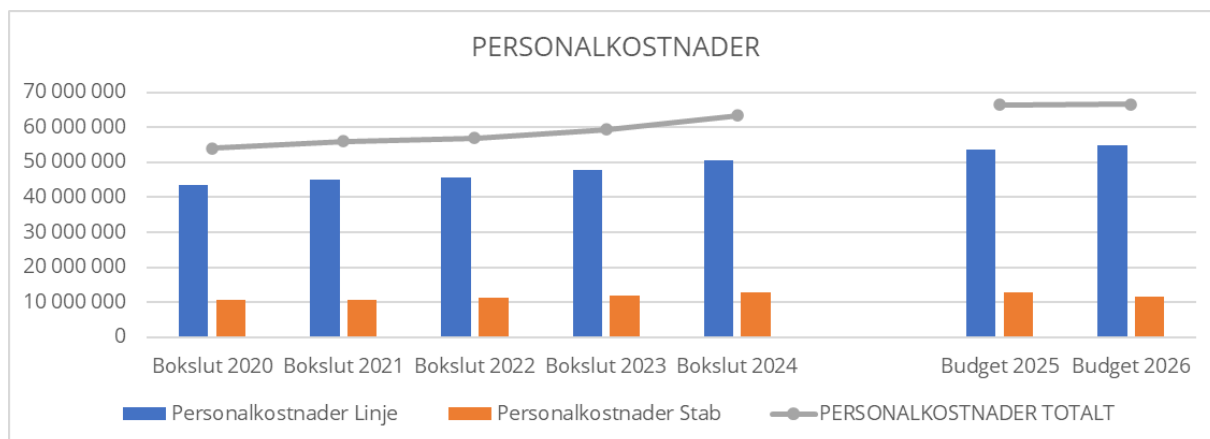

4.2. Kostnader

De totala kostnaderna är budgeterade till 120,8 (115) miljoner euro.

4.2.1. Personalkostnader

ÅHS TOTAL	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Budget 2025	Budget 2026
Personalkostnader Linje	43 415 721	45 183 858	45 620 119	47 688 074	50 612 109	53 776 395	54 836 538
Personalkostnader Stab	10 639 774	10 762 614	11 318 438	11 777 736	12 733 524	12 736 605	11 707 462
PERSONALKOSTNADER TOTALT	54 055 495	55 946 472	56 938 557	59 465 810	63 345 634	66 513 000	66 544 000

Personalkostnader 66 544 000 euro, en ökning (från budget 2025) på totalt 0,03 miljoner euro.

Förändringen består av:

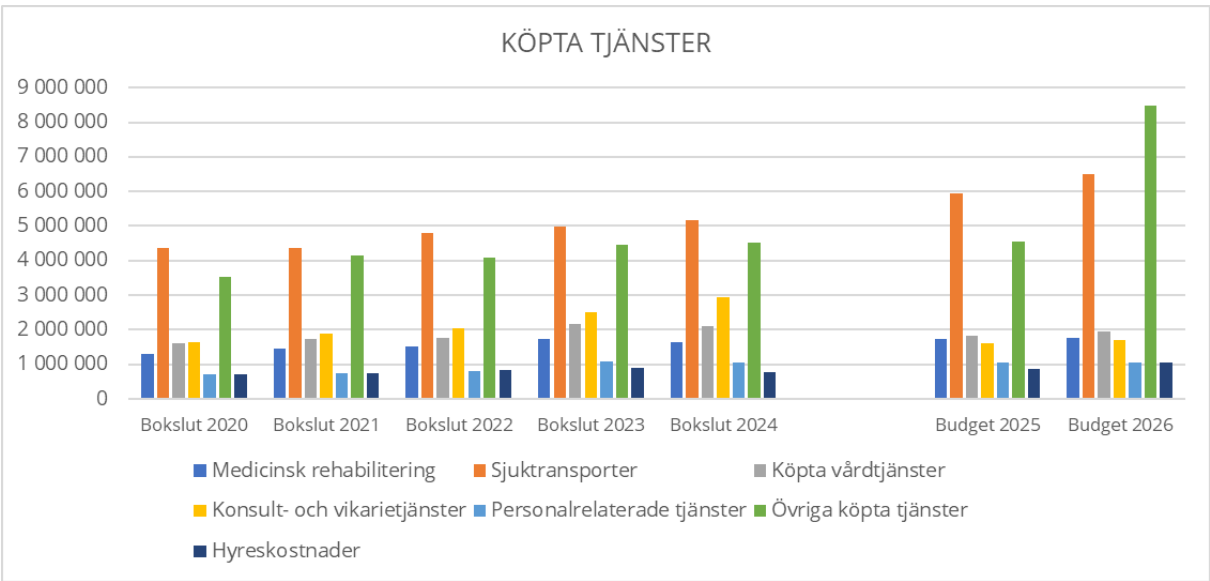
- resultatförbättringar (-1,8 miljoner euro)
- avtalsmässiga löneökningar (+1,7 miljoner euro)
- fullmakt VIS, två nya tjänster (+0,1 miljon euro)

4.2.2. Köpta tjänster

ÅHS TOTAL	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Budget 2025	Budget 2026
Medicinsk rehabilitering	1 306 193	1 467 626	1 518 558	1 731 560	1 639 854	1 733 000	1 768 000
Sjuktransporter	4 369 154	4 361 324	4 806 857	4 995 017	5 165 738	5 942 100	6 499 100
Köpta vårdtjänster	1 615 109	1 747 197	1 751 693	2 176 354	2 102 249	1 832 900	1 957 900
Konsult- och vikariatjänster	1 629 123	1 875 685	2 038 153	2 515 307	2 938 215	1 604 300	1 704 300
Personalrelaterade tjänster	695 897	752 211	799 861	1 093 066	1 057 388	1 050 200	1 050 200
Övriga köpta tjänster	3 523 779	4 160 568	4 081 523	4 460 637	4 505 531	4 559 000	8 492 500
Hyreskostnader	700 828	744 146	824 876	884 838	760 861	861 000	1 058 000
KÖPTA TJÄNSTER TOTALT	13 840 083	15 108 757	15 821 521	17 856 779	18 169 836	17 582 500	22 530 000

Köpta tjänster 22 530 000 euro, en ökning på totalt 4,9 miljoner euro. Förändringen består av

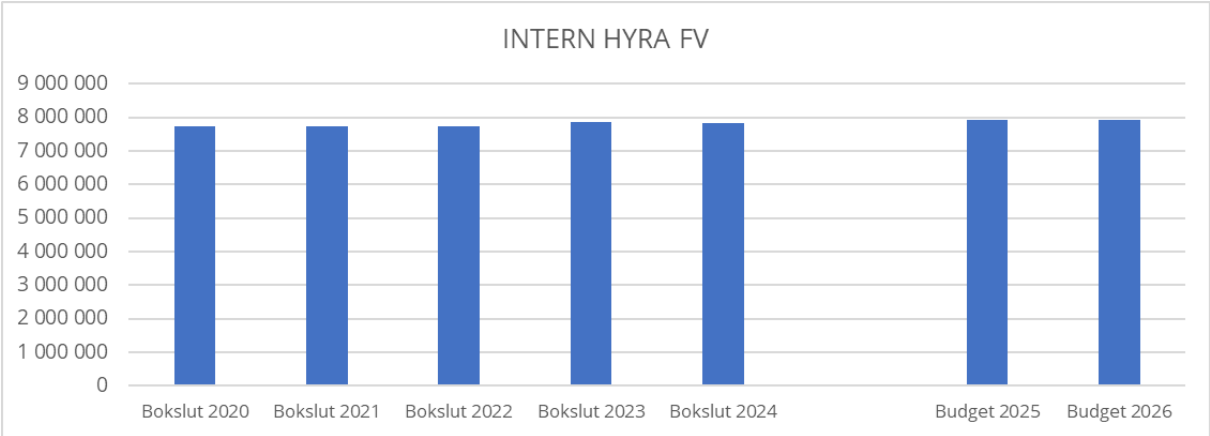
- fullmakt VIS (+3,7 miljoner euro). Ökade kostnader för nya vårdinformationssystemet gällande årsavgifter, support och drift
- avtalsmässig ökning för nytt prehospitalt avtal, luftburen sjuktransport samt övrigt (+0,6 miljoner euro)
- prisjusteringar (+0,2 miljoner euro)
- resultatförbättringsprojektet gällande sekreteraravdelningen ger ökade kostnader för köpta tjänster (+0,3 miljoner euro)
- beräknad kostnad för projekten relaterade till extern finansiering (+0,2 miljoner euro)

4.2.3. Intern hyra

ÅHS TOTAL	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Budget 2025	Budget 2026
INTERN HYRA FV	7 730 893	7 729 967	7 729 206	7 849 734	7 848 913	7 933 000	7 933 000

Budgeterad hyra från Fastighetsverket uppgår till 7,9 miljoner euro. Ingen indexjustering av hyran sker under 2026.

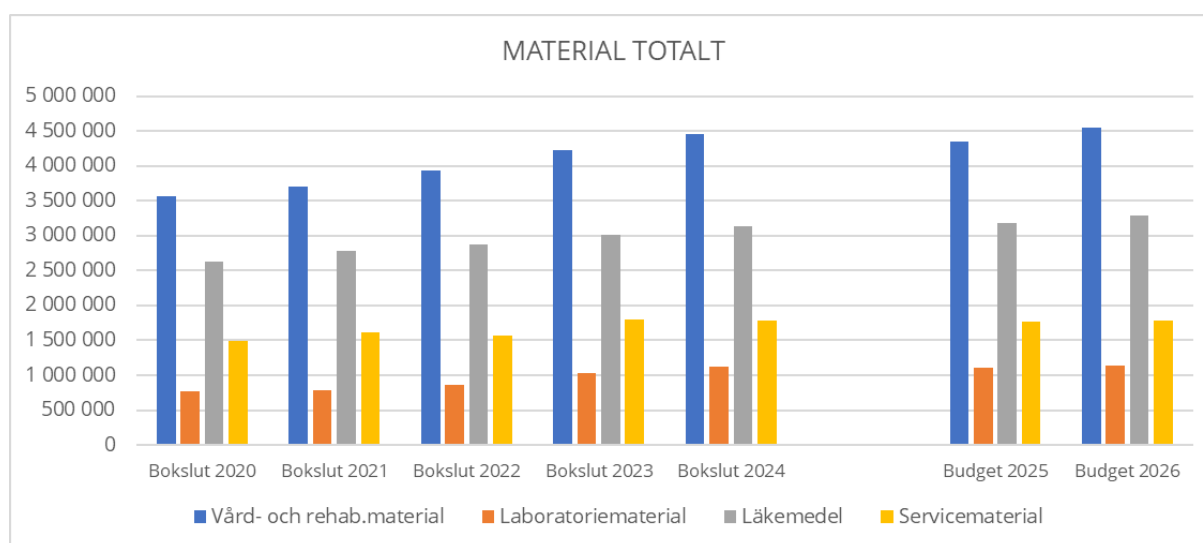

4.2.4. Material

ÅHS TOTAL	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Budget 2025	Budget 2026
Vård- och rehab.material	3 567 268	3 700 683	3 932 956	4 225 764	4 456 674	4 346 670	4 545 670
Laboratoriematerial	776 788	791 511	860 390	1 025 017	1 125 742	1 101 900	1 145 900
Läkemedel	2 623 172	2 782 243	2 870 121	3 007 440	3 141 165	3 176 030	3 288 030
Servicematerial	1 486 233	1 607 359	1 564 590	1 797 137	1 783 985	1 769 100	1 777 100
MATERIAL TOTALT	8 453 461	8 881 796	9 228 057	10 055 358	10 507 566	10 393 700	10 756 700

Materialkostnaderna är budgeterade till 10,8 (10,4) miljoner euro.

Förändringen om 0,4 miljoner euro består av prisökningar för vårdmaterial, laboratoriematerial och livsmedel.

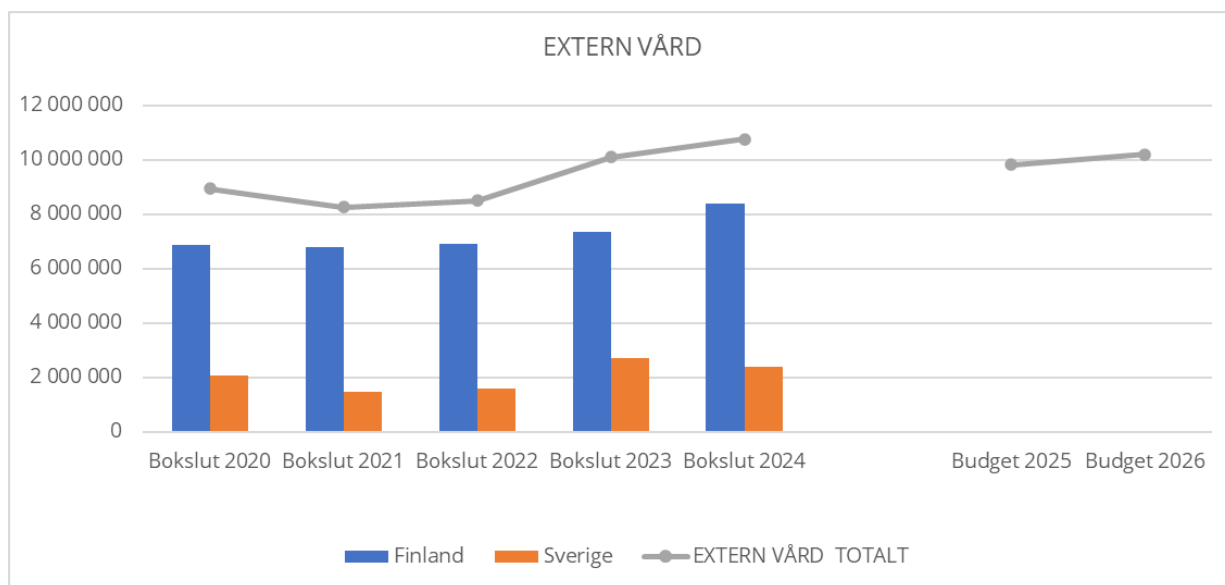
4.2.5. Inventarier och anskaffningar

ÅHS TOTAL	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Budget 2025	Budget 2026
INVENTARIER & ANSK. TOTALT	713 627	868 069	630 895	810 358	527 125	793 800	815 800

4.2.6. Extern vård utanför Åland

ÅHS TOTAL	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Budget 2025	Budget 2026
Finland	6 871 086	6 790 896	6 898 877	7 368 021	8 387 891		
Sverige	2 058 273	1 472 355	1 595 725	2 724 702	2 369 213		
EXTERN VÅRD TOTALT	8 929 359	8 263 251	8 494 602	10 092 723	10 757 104	9 810 000	10 202 000

Under de senaste åren har en prisökning skett hos vårdleverantörerna. Budgeten för 2026 ses som mycket utmanande då utfallet för 2025 riskerar att överskrida budgeten.

26.8.2025

Styrelsen

§ 65 Delgivningar

Offentligt

- SAMK protokoll 25.8.2025

Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunens förslag

ÅHS styrelse antecknar informationen för kännedom.

Beslut Enligt förslag.

26.8.2025

Styrelsen

§ 66 Övriga ärenden

Offentligt

- Överläggning med landskapsregeringen 27.8.2025
- Lågtröskelmottagningen

Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunens förslag

ÅHS styrelse antecknar informationen för kännedom.

Beslut Enligt förslag.